

**AYLIF N USELMED AĔLAYAN D UNADI USSNAN
TASDAWIT N ĔEBD RREĔHMAN MIRA N BGAYET
TAMEZDAYT N TSEKLIWIN D TUTLAYIN
TASGA N TUTLAYT D YIDLES N TMAZIYT**

TAZRAWT N MASTER

Tayult: Tutlayt, Asmeskel d Usegmu

Asentel

Tismidegt n snat n tudrin (Iyil uṭwaf, Tunef)

Tayiwant n Tmezrit, Bgayet

Tasleḡt: tsanalyamkant

S yur

- KSOURI Lydia
- KINZI Kenza

S lmendad n mass

IDIR Azeddine

Aseggas asdawan : 2019-2020

A senmer

Ad d-nini tanemmirt:

- I win yellan yer yidis-nney, yezga yettwilih-ay-d segmi nebda leqdic-ayi almi d taggara-ines i mass Idir Azeddine.
- I yiεeggalen n tseqamut n tutlayt d yidles n tmaziyt.
- I kra n win yellan yer tama-nney, i kra n win iy-d-yefkan afus n lemεawna segmi i nebda almi i d-nelheq yer da, ama s liqrib ama s libeid yal yiwen s yisem-is.

Tanemmirt

Abuddu

Ad budey leqdic-ayi:

- I yemma ezizen fell-i atirhem Rebbi, i y d-issawden yer da.
- I baba atihrez Rebbi, w asitewwel Rebbi g leemert-is.
- I yissetma: Sabrina akked Linda d warraw-is, d yergazen-nsent; ateniherz Rebbi.
- I wayetma: Amirouche d temttut-is, d gma amezzyan kiki; ateniherz Rebbi.
- I jeddi atirhem Rebbi.
- I snat n jiddat-iw (yemma Jaja akked yemma Taça) asntitewwel Rebbi g leamur-nsent.
- I xwali d xwalti, d emumti d emumi
- I tin d wacu cerkey leqdic-ayi tahbibt-iw taezizt Kenza d twacult-is.
- I wid akk i sney yal yiwen s yisem-is.

Lydia

Abuddu

Ad budey leqdic-ayi :

- I yimawlan-iw aezizen : i Yemma taezizt-iw, d Baba aezizen di tmuyli-w,d nutni iydifkan afus, id-bedden yer yidis-iw, id-yellan d imwanens-iw, iydifkan asirem i tudert-iw, asirem-nsen yuri twaliyt ger walen-nsen, asirem-iw yer Rebbi d ccfa i baba ezizen d teyzi leemer i netta akked yemma taezizt.
- I yissetma iyaezizen yef uliw: Souad akked Nawal ,d warraw-nsent akken ma llan, saramey-asen ad eicen taswiet-a nay ya Rebbi kter, akk d yergazen-nsent dayan.
- I wayetma ezizen : Halim d Hamza d twacult-nsen, d gma amezzyan Bachir atyesiweḍ Rebbi yer lebyi wul-is d wafud igarzen di tudert-is.
- Ijdud-iw aten-yerhem Rebbi,d emumti d emumi akk twaculin-nsen.
 - I Dadda Azdine (Kinzi Azedine) d netta iyiwelhen abrid yer tmaziyt, iy-d-ifkan afus lemeawna .
 - I taemizt-nay wul iydidcan s lxir(εemti Djedjega),at-yerhem Rebbi.
- I yemma wejja, d jeddi saramy-as cfa s yur Rebbi,wa asniṭewwel Rebbi g leamur-nsen, i xwali d xwalti d twaculin-nsen (yal yiwen s yism-is).
- Tawacult-iw tis snat (la famille Ayadi): Amyar-iw (Aissa) at yarhem Rebbi, tamyart-iw taemizt (Sabah) as-iṭewwel rebbi g leamr-is, talust-iw iḥesbay am lwetma (Amel),i wargaz-iw ezizen (Adel).
- I wat taddart-iw(Tunef), akk twacult-iw (Kinzi), akked kra win iyaεawnen deg leqdicat-iw: (lḥaj Lḥamid, Dadda Rachid,εemmi Yidir, Nanna Newara, Kinzi Koko,Dadda Mekrane ...).
- I tin d wacu cerkey leqdic-ayi taqrint-iw,d taḥbibt-iw Lydia d twacult-is.
- I wid akk isney yal yiwen s yisem-is.

Kenza

Agbur

Agbur

Isegzal d yizamulen

Tazwart tamatut.....	03
1. Assisen n usentel.....	03
2. Iferdisen n tesnarrayt.....	04
2.1. Assisen n wammud.....	04
2.2. Assisen n temnađin.....	05
2.3. Assisen n yimsulya.....	06
3. Tarrayt n tesleđt.....	06
Ađric n tezri	
I. Amata yef tesmidegt.....	08
I.1. Tasnisemt.....	08
I.1.1. Tagmuzart n tesnisemt.....	08
I.1.2. Tabadut n tesnisemt.....	08
I.2. Tasmidegt.....	08
I.2.1. Tagmuzart n tesmidegt.....	08
I.2.2. Tabadut n tesmidegt.....	09
I.3. Azal n tesmidegt.....	09
I.4. Taggayin n tesmidegt.....	09
I.4.1. Tasnismident.....	10
I.4.2. Tasmamant.....	10
I.4.3. Tasmadrart.....	10
I.4.4. Tasmidegmzit.....	10
I.5. tusniwin i yesen assay d tesmidegt.....	11
I.5.1. Amezruy.....	11
I.5.2. Tasnalest.....	11
I.5.3. Tarakalt.....	11
I.5.4. Tasnilest.....	11
I.5.5. Tasnawalt.....	12

I.5.5.1. Awal.....	12
I.5.5.2. Amawal.....	12
I.5.5.3. Asiley n umawal.....	12
I.5.5.3.1. Asuddem.....	12
I.5.5.3.1.1. Asuddem ajerruman.....	12
I.5.5.3.1.2. Asuddem anfalan.....	12
I.5.5.3.2. Asuddes.....	12
I.5.5.3.2.1. Asuddes aduklan.....	13
I.5.5.3.2.2. Asuddes asduklan.....	13
I.5.5.3.3. Arettal.....	13
II. Tasnalya.....	13
II.1. Tabadut n tesnalya.....	13
II.2. Isem.....	13
II.3. Ticrađ tigejdanin n yisem.....	14
II.3.1. Tawsit.....	14
II.3.1.1. Amalay.....	14
II.3.1.2. Unti.....	14
II.3.2. Amdan.....	14
II.3.2.1. Asuf.....	15
II.3.2.2. Asget.....	15
II.3.3. Addad.....	15
III. Tasnamka.....	15
III.1. Tabadut n tesnamka.....	15
III.2. Assayen inamkanen.....	16
III.2.1. Timegdiwt.....	16
III.2.2. Tanmegla.....	16
III.2.3. Tagetnamka.....	16
III.2.4. Taynamka.....	16
III.2.5. Taynisemt.....	17
III.2.6. Aneflisem.....	17

Aħric n tesleđt

I. Tasnalya n yismawen n yidgan	
I.1. Tasnalya n yismidgen n taddart n yiyl uťwaf.....	20
I.1.1. Ismawen iherfiyen.....	20

I.1.2. Ismawen uddisen.....	22
I.1.3. Ismawen isuddimen.....	24
I.2. Tasnalya n yismidgen n taddart n tunef.....	25
I.2.1. Ismawen iherfiyen.....	25
I.2.2. Ismawen uddisen.....	27
I.2.3. Ismawen isuddimen.....	29
II. Tasnamka n yismawen n yidgan	
II.1. Tasnamka n yismidgen n taddart n yiyil utwaf.....	31
II.1.1. Ismawen iherfiyen.....	31
II.1.2. Ismawen uddisen.....	36
II.1.3. Ismawen isuddimen.....	45
II.2. Tasnamka n yismidgen n taddart n tunef.....	46
II.2.1. Ismawen iherfiyen.....	46
II.2.2. Ismawen uddisen.....	50
II.2.3. Ismawen isuddimen.....	58
Taggrayt.....	60
Umuɣ n yidlisen.....	62
1. Idlisen d yimagraden.....	62
2. Isegzawalen d yimawalen.....	62
3. Tizrawin n nnig n turagt.....	63
Tijentaɗ	
1. Ammud.....	65
1.1. Ammud n taddart n yiyil utwaf.....	65
1.2. Ammud n taddart n tunef.....	67

Isegzal d yizamulen

Isegzal

J. M. D: Dallet (J.M.), 1982, *Dictionnaire Kabyle – Français (Parler des At Mengellat, Algérie)*, SELAF, Paris.

K.B: Bouamara (K.), 2010, *Asegzawal n teqbaylit s teqbaylit*, Ed, l'Odysée, Tizi – Ouzou.

K.B (2): Bouamara, 2017, *Issin wis sin, asegzawal n teqbaylit s teqbaylit*, éd, l'Odysée, Tizi-Ouzou.

Sb: asebter.

Md: amedya.

MI: amalay.

Nt: unti.

Sgt: asget.

Sf: asuf.

Izamulen

« » : tabadut n wawalen akken i ten-nufa deg yisegzawalen i nesseqdec.

|| : tabadut ney aktazal n tbadutin s tmaziyt i tbadutin i nufa deg yisegzawalen i nesseqdec.

*Tazwart
tamatur*

Tazwert tamatut

Leqdic-nney d win icudden yer tayult n tesnilest, asentel-is : tismidegt deg snat n temnaḍin deg tyiwant n Tmezrit ayir n Bgayet.

Tismidegt d yiwet n tfurkect seg tesnisemt, taneggarut-a s umata telha-d d uzraw n yismawen imazlayen (ismawen n yemdanen akked d yismawen n yidgan).

Ma d tismidegt d tussna izzerwen ismawen n yidgan, tettnadi yef yinumak d tegmuzart n yismawen-a.

Deg tmurt n tmazya, tizrawin i d-yellan s umata yef tesmidegt drus, ad nebder gar-asent:

- (PELLEGRIN (A.): 1949), *Essai sur les noms des lieux d'Algérie et de Tunisie: Étymologie et signification*, éd. SAPI, Tunis, Tunisie.

- (ATOUI (B.): 1998), *Toponymie et espace en Algérie*, Institut National de Cartographie, Alger.

Ma deg tmurt n leqbayel ad naf tid i yettwarun s tutlayt n tefransist am tin i yexdem:

-(BASSET (A.): 1948a), « sur la toponymie berbère et spécialement sur la toponymie chaoui des Ait Fraḥ » in *Onomastica* 2, Paris, pp. 123-126.

-(CHERIGUEN (F.): 1993), *Toponymie algérienne des lieux habités (les noms composés)*, édition Epigraphe, Alger.

-(TIDJET (M.): 2013), *La patronymie dans les dairas de Tmezrit, Sidi-Aich et Chemini (étude morphologique et sémantique)*. Anda i d-yemmeslay yef yismawen n twaculin (tanekwa) n temnaḍin-a.

-Syin yer da bdan-d leqdicat s tutlayt n tmaziyt, am wayen i xedmen inelmaden deg tsedawit n Bgayet (2013/2014).

1. Assisen n usentel

Tazrewt-nney terza anadi yef yinumak n yismidgen n snat n tudrin n læerc n At Yemmel (Iyil utwaf, Tunef), n tyiwant n Tmezrit seg wayir n Bgayet.

Ittili-d usemmi n yidgan ilmend n wayen yellan deg-sen amedya "isefsafen", nay n wayen yettidiren deg-sen amedya "ibhimen", ney ilmend n wayen yeḍran

deg-s, akken i teddmn dayen ismawen i ten- ikesben amedya" arezzu n mesɛud".

Llan yismawen n yidgan i d-yekkan seg tutlayin-nniɛden (iretalen).

Ismawen n yidgan zemren ad ay-d-fken tigemmad yef talya tamatut n trakalt n tudrin-a. Amedya" Iyil utwaf", ugen deg-s yismidgen i d-yemmalen d akken taddart-a elayet, tezga-d deg udrar.

Iswi n tezrawt-nney d anadi yef yinumak n yismidgen i yellan deg tudrin-a (Iyil utwaf/ Tunef), ad nadi dayen yef tarrayin d tmental i yettağan lejdud-nney ad fken ismawen i yedgan sean. Nebya dayen ad nehrez ismawen-a akken ur jellun ara.

Tazrawt-nney terza tasleɛt tasnalyamkant, n yismawen n yidgan i yebɗan yef sin n yehricen:

Ahric amezwar : ad yili d ahric n tezri, deg-s ad d-nefk kra n tbadutin ilaqen akked tusniwin i cudden yer usentel i yef i d-newwi.

Ad nemmeslay yef tesnisemt akked tsmidegt wa ad nebder taggayin i tesɛa tneggarut-a, akked tesnalya d tesnamka.

Ahric wis sin: ad yili d ahric n tesleɛt. deg-s as nexdem tasleɛt tasnalyamkant i wammud i d-negmer.

Ad naf ahric n tesnamka ad nessismel ismidgen ilmend n talya-nsen, ad nernu inumak-nsen seg wayen id ay-d-fkan yimsulya, nay seg yisegzawalen i nesseqdec deg tezrawt-nney.

Ma deg uhric n tesnalya ad nefk talya n yismidgen iherfiyen iman-nsen, isuddimen akk d talya n yismawen uddisen, deg wayen yerzan ticrad tigejdanin n yisem: tawsit (amalay, unti), amɗan (asuf, asget).

2. Iferdisen n tesnarrayt

2.1. Assisen n wammud

Tazrawt-nney ur teffiy ara yef tayult n tsmidegt, imi ammud-nney yerza ismawen n yidgan, nezra d akken llan atas n leqdicat deg tayult-a, lameɛna nekkni llant tmental i y-yeḡḡan a nextir asentel-a:

- Timnaḍin-a i yef nexdem d timnaḍin anda nezdey, yal yiwen deg-nney yesɛa awnef akken ad yissin tasmidegt yedsen yur-s, ad yegzu amezruy d lašel n yismawen n yimukan anda yettidir. tin i d-eğğa tsuta i tayed.
- Nezra asentel-a deg-s ammud d amarkanti i wesnarni n umawal n tutlayt.

Ammud n tezrawt-nney d agraw n yismawen n yidgan (azal n 201 n yismawen) n snat n tudrin: Iyil uṭwaf (113), Tunef (88), imi nerza yer yal yiwet seg-sent, nesteqsa imezday-nsent, srid s tsastant deg unnar, imi nessuter deg-sen ad ay-d-fken ismawen n yidgan i yellan deg-sent, anecta yella-d s snat n tarrayin:

- Tarrayt d asteqsi yef yal asmideg alama newwi-d isallen kemlen fell-as.
- Tarrayt tis snat ngemer-d akk ismawen n yidgan yellan deg tudrin-a, s yinumak-nsen.

Yaas akken timnaḍin i yef nga tazrawt-nney d tid yemqaraben, dya anecta yessashel-ay tasastant deg unnar, lameena nemmuger-d kra n wuguren gar-asen ad nebder:

- Kra seg yimesulya-nney mi ara ten-nesteqsi ay-d-fken kra inumak n kra n yismidgen, ttefyen i tlisa n usteqsi-nni. amedya ad hekkun yef ussan n Igirra, ney yella n hed yuṭal d agla-s,...
- Kra seg-sen dayen ur nezri ara isem-nsen, ney ur nessin ara idgan-nni.
- Ugur n ufran n yimesulya, imi atas seg yemyaren yesɛan tamussni mmuten, mi ara anruḥ yer wid iyellan ad ay-d-inin ur nezri ara anamek-nsen, ney ur t-nessin ara.

2.2. Assisen n temnaḍin

Tudrin i yef nga tazrawt-nney d tid id yezgan deg idurar elayen (Iyil uṭwaf, Tunef), d tid yemqaraben deg trakalt.

Iyil uṭwaf: tesɛa azal n 900 n yimezday. Deg unzul i tt-qabal-it-id Lhed,deg ugafa d idurar, ama deg tama n umalu d Amsiwen, ma deg usamar d Lexmis d Tizi.

Tunef: tesɛa azal n 800 n yimezday. Deg unzul tettqabal-it-id taddart n wamsiwen, deg ugafa Lhed akked uqabiw, ama deg tama n umalu Lqelea, ma deg usamar d tudrin-a Iyil Gemmur, Tala Iyanimen, Iyzer Lqbella.

Tudrin-a d tid yettabaen tayiwant n Tmezrit i d-yezgan deg wayir n Bgayet, tebæed fell-as azal n 40 Km, i tt-qabal-it-d deg ugafa Sidi eic akked Fenaya Ilmaten, deg usamar tayiwant n Semeun, deg tama n umalu Sidi eeyad, ama deg lġiha n wenzul tettqabal-it-id tayiwant n msissna akked Beni ġlil.

2.3. Assisen n yimsulya

Da ad neglem imsulya-nney, deg-s ad nefk tanekwa d yisem-nsen, tawsit-nsen, leemer-nsen akked umahil-nsen.

Deg tfelwit-a anzer anecta:

Taddart	Imsulya (tanekwa/isem)	Tawsit	Leemer	Amahil-is
Iyil uṭwaf	O. Lekhel	D awtem	70 iseggasen	/
	B. Ldjida	D tawtemt	79 iseggasen	/
	K. Md Akli	D awtem	51 iseggasen	D amassut
Tunef	K. Foudil	D awtem	58 iseggasen	D apuṣṭawi
	S. Lhaj lḥamid	D awtem	80 iseggasen	/
	K. Azedine	D awtem	56 iseggasen	D aselmad

3. Tarrayt n tesleḍt

Tarrayt i neḍfer deg tezrawt-nney:

Di tazwara nebḍa aḥric n tesleḍt yef sin n yixfawen:

tasnalya d tesnamka n yismawen n yidgan i d-negmer, yal taddart iman-is.

Syin akin nessasmel awalen i d-negmer ilmend n ugemmay.

- Deg uḥric n tesnalya neddem-d awalen-nni nebḍa-ten d igraven: iḥerfiyen, uddisen, isuddimen; syin akin yal awal nefka-as-d tawsit akked umḍan.
- Ma deg uḥric n tesnamka neddem-d awalen-nni yakan i yellan deg uḥric n tesnalya, maca nefka-d i yal awal anamek-is ilmend:
 - N yisegzawalen i nesseqdec am: Bouamara. K, d Dallet J.M.
 - Ilmend dayen n yimsulya i nesteqsa.

Ahric n tezri

I. Amata yef tesmidegt

Deg uħric-a azrayan, ad nemeslay s umata yef " tesmidegt ":

- Ansa i d-fruri (i d-ekka).
- D acu i tusniwin i icudden yer yur-s.

Uqbel ad-nehder yef tesmidegt, yewwi-d ad nemeslay yef tesnisemt imi tasmidegt d aħric deg-s.

I.1. Tasnisemt

I.1.1.Tagmuzart n tesnisemt

Awal "tasnisemt", d awal uddis yebna yef: "tussna + isem".

Ilmend n Berkai. A. (2009:128) : « onomastique (n): onomastic: tasnisemt (te) s tmaziyt.

I.1.2. Tabadut n tesnisemt

Tasnisemt s umata telha-d d uzraw n yismawen imazlayen (ismawen n yemdanen akked n yidgan " imukan").

Tasnisemt d tazrawt n tegmuzart d usiley n yismawen uzzigen d yismawen n yimukan.

Dubois (J), (1999: 334) . yenna-d:

" Tasnisemt d aħric deg tesnawalt, i d yelhan d uzraw n yismawen imazlayen. Tazwart-a tebda yef sin n yiħricen:

Tismiddent i yerzan ismawen n yimdanen, akked tesmidegt i yerzan ismawen n yidgan "¹.

I.2. Tasmidegt

I.2.1.Tagmuzart n tesmidegt

Awal "tasmidegt", d awal uddis yebna yef: "isem + adeg".

Ilmend n **Berkai. A.** (2009:161). Toponymie: toponymy: tismidegt. (te).

¹ « L'onomastique est une branche de la lexicologie étudiant l'origine des noms propres. On divise parfois cette étude en anthroponymie (concernant les noms propres de personnes) et toponymie (concernant les noms de lieux). »

I. 2.2. Tabadut n tesmidegt

Tasmidegt d tussna i d yelhan d uzraw n yismawen n yidgan, d tussna i yettnadin yef tadra d yinumak n yismidgen-a.

Tasmidegt d tazrawt yettnadin yef ızuran n yismawen n yimukan, d wassayen tesa ama di tutlayin n tmurt-nney ama di tutlayin n tmura tiberraniyin, ney tutlayin yettwatun.

Yer **Dubois (J). (1999: 485):**

“tasmidegt d azraw n tadra n yismawen n yidgan, d wassayen-nsen akked tutlayt n tmurt, d tutlayin n tmura-nniden ney d tutlayin yejlan . s umata tussna-a tebda ilmend n trakalt (llan yimazzagen n yismawen n yisaffen, n yismawen n yidurar, llan dayen yimazzagen n temnađin)”².

I.3. Azal n tesmidegt

Tasmidegt d allal s wacu ara nissin iyerfan i d-iceddar deg kra n temnađin, aya yettili d tallalt i yinmazrayen deg usbeded n yinadiyen-nsen.

DAUZAT (A), (1939: 9), yenna-d d akken: “tasmidegt d aħric deg teklisent tinmettit tesselmada-ay amek i tsemmin ilmend n talliyin d yidgan i tudrar d temdinin, izuyar d yigran, isaffen d yidurar, tessegzay-ay-d iman ayerfan, timuyliwin-is d wallalen s wacu i d-yessenfali”³.

Cheriguen (F), (2008: 41), yettwali d akken isem n wadeg “yezmer dayen ad d-yesken agraw n yimdanen i izedyen deg yiwet n temnađt ney wid yellan zedyen deg yiwet n temnađt ney wid yellan zedyen deg-s yakan”⁴.

I.4. Taggayin n tesmidegt

Tasmidegt d aħric deg tesnisemt, deg-s a naf frurint-d atas n taggayin:

Yer **CHERIGUEN (F), (1993: 130-131)**, tasmidegt tamaziyt tebda yef semmus (05) n tayulin:

² « La toponymie et l'étude de l'origine des noms de lieux, de leurs rapports avec la langue du pays, les langues d'autres pays ou des langues disparues. La matière est généralement divisée selon la géographie, il existe des spécialistes aussi pour telle ou telle région déterminée. »

³ « La toponymie constitue d'abord un chapitre précieux de la psychologie sociale, en nous enseignant comment on a désigné, suivant les époques et les milieux, les villes et les villages, les domaines et les champs, les rivières et les montagnes, elle nous fait mieux comprendre l'âme populaire, ses tendances mythiques ou réalistes, ses moyens d'expressions. »

⁴ « Il peut aussi désigner le groupe humain qui y habite ou y a habité. »

- **Adrar:** awrir, tawrirt, agemmun, tagemmunt, iyil, tiyilt. dayen yesean assay d yidurar, d ayen yessawnen.
- **Iger:** alma, iger, tigert, tigrin; d ayen yesean assay d yigran.
- **Ismawen n waman:** tala, iyzer; d ayen yesean assay akk d waman.
- **Tamezduyt:** d ayen yesean assay d yidgan n tmezduyt.
- **Amdan:** d idgan i yettwasemman ilmend n yismawen n yimdanen i tenizedyen, aya yetteli-d s tmerna n uzwir *at* i yismidgen.

I.4.1. Tasnismident

D tussna i d-yelhan d uzraw n yismawen n yemdanen.

Awal tasnismident; d awal uddis (isem + amdan).

yer **DUBOIS (J), (1999: 39)** : « tasnismident d aħric seg tesnisemt, tzerrew tagmuzart d umezruy n yemdanen »⁵.

I.4.2. Tasmamant

D tazrewt n yismawen n teybula n waman. d awal uddis (isem + aman).

Yer **ATOUI (B), (1996: 87)**, yenna-d d akken: « ismaman d isem amazlay ittunefk i yidgan i yesean dima ney tiswiεin aman, s talya yuzlen ney taqqurant »⁶.

I.4.3. Tasmadrart

Tasmadrart d tazrawt n yismawen n yidurar, d tyaltin, ney d kra wayen i d-yemmalen ayen yissawnen. awal tasmadrart d awal uddis; (isem + adrar).

I.4.4. Tasmidegmzit

Tasmidegmzit d tussna i zerwen ismawen n yidgan imezzyanen .

Ilmend n **TIDJET(M), (2013:)**, yura-d: « tasmidegmzit iswi-s d ismawen n yidgan imezzyanen »⁷.

⁵ « C'est la partie de l'onomastique qui étudie l'étymologie et l'histoire des noms de personne .»

⁶ « Un hydronyme est un nom propre appliqué à un lieu caractérisé par la présence permanente ou temporaire de l'eau, sous forme liquide ou solide. »

⁷ « La microtoponymie qui a comme objet les noms des lieux-dits. »

I.5. Tussniwin i yeṣean assay d tesmidegt

Tasmidegt tesseqdac aṭas n tussniwin i wakken ad tawed yer yiswi-s.

Seg tussniwin i yeṣean assay akked d tesmidegt ad nebder, ilmend n wayen i d-yebder **CHERIGUEN (F), (1993: 19-23)** : amezruy, tasnalest, tarakalt, tasnilest akked trakalt,...

I.5.1. Amezruy

Tasmidegt tesseqdac amezruy, yettbin-d deg usegzi n kra n yismidgen i yeṣean assay d umezruy imi qnen yer tedianin i yedran deg-s.

Yer **Baylon et Fabre (1982: 244)**, nnan-d: « tasmidegt tesḥa assay d yinig n yiyerfan akked tewḥiyin n tmura »⁸.

I.5.2. Tasnalest

Tasnalest d tussna ikecmen deg tesmidegt, imi llan aṭas n yismidgen i yettusemman s yismawen n yimdanen ney n twaculin ilmend n kra n temental , ahat d amdan-nni i d-iaeddane deg umkan-nni zik, ney yezmer d netta i d amenzu i yzedyen adeg-nni...atg.

I.5.3. Tarakalt

Imi isufar n trakalt ttwasqedcen deg usemmi n yismidgen, dayen tessegzay-d agama n yidgan.

Dya ad naf tuget n yismidgen fkan-asen ismawen s ugram n yidgan-nni.

Md: iyil, azru....atg , ad ten-af d ismawen icudden yer trakalt.

I.5.4.tasnilest

Tasmidegt tesḥa assay d tesnilest imi yal asmideg d awal, ihi yeqqen srid yer yeḥricen n tesnilest gar-ament: tamsislit, tasnamka, tasnalya...atg.

Yef waya tussna n tesmidegt tesseqdac s waṭas tayulin n tesnilest deg tezrawin-is i wakken ad tawed yer yiswi-s.

⁸ « La toponymie est en relation avec les migrations des peuples, les conquêtes de territoires ».

I.5.5. Tasnawalt

Tasnawalt d tussna i zerwen amawal (ney aħric deg-s) d wassayen-is akked yiferdisen-nniġen n tutlayt (tasnimeslit...).

I.5.5.1. Awal

Awal d aferdis utlayan anamkan, deg-s yiwen n yimesli ney ugar, yezmer ad yili d isem, ney d amyag, ney d aferdis n tjerrumt.

I.5.5.2. Amawal

Amawal d agraw n wawalen n yiwet n tutlayt . Ilmend n **MOUNIN (G), (1974:203)** : « d agraw n tayunin tisnamkanin n yiwet n tutlayt i d-yettunefken deg yiwet n tallit n umezruy-is »⁹.

I.5.5.3. Asiley n umawal

Nezmer ad d- nessiley amawal s waṭas n yiberdan : asuddem, asuddes akked areṭtal.

I.5.5.3.1. Asuddem

D akala n usiley n tayunin tinmawalin, s usenṭeġ n ulyaċ ajerruman yer uẓar amawalan.

Asuddem yebḍa yef sin :

I.5.5.3.1.1. Asuddem ajerruman

D asuddem i yettbeddilen taggayt taseddasant i wawal.

I.5.5.3.1.2. Asuddem anfanan

Yettili am useddem ajerruman, yettili s usdukkel n ulyaċ anfanan yer wawal. Asuddem anfanan yetḥaz anamek, ur yettbeddil ara taggayt taseddasant i wawal.

I.5.5.3.2. Asuddes

D asdukkel gar walyacen inmawalen .Ilmend n **TIDJET (M), (1997: 104)** : « d abrid n tseddast i usiley n umawal i yerzan asdukkel n tayunin, ilmend n yilugan n tseddast i usnulfu n tayunin timaynutin »¹⁰.

⁹ « Ensemble des unités significatives d'une langue donnée à un moment donné de son histoire ».

I.5.5.3.2.1. Asuddes aduklan

Yettili-d s usnulfu n tayunin timawalanin s snat n tayunin timawalanin ney s ufraḡ gar-aset s tenzeyt.

I.5.5.3.2.2. Asuddes asduklan

D awalen i yemmekcamen gar-asen (snat n tayunin n umawal ney ugar).

I.5.5.3.3. Aretṭal

D asekcem n yiwet n tayunt tutlayant seg tutlayt (A) yer tutlayt (B). Md: buneemal yekka-d seg taerabt العمل.

II. Tasnalya

II.1. Tabadut n tesnalya

Tasnalya d isem uddis (tussna + talya). Ihi tasnalya d tussna i izerwen talyiwin n wawalen ama d ismawen ama d imyagen.

Yer **DUBOIS (J), (1999: 311)**: « deg tjerrumt tamensayt, tasnalya d tazrawt n talyiwin n umawal (tanfalt d usuddem). Ma di tesnilest tatrart, awal n tesnalya yesea sin n yinumak:

-tasnalya d aglam n yilugan s wacu tebna tyessa tagensayt n wawalen, d talyiwin i ttayen wawalen ilmend n tewsit d umḡan.

-tasnalya d aglam n ilugan s wacu tebna tyessa tagensayt n wawalen, d ilugan n tuddsa n usniyen n tefyirt »¹¹.

II.2. Isem

Isem d tayunt n umawal. Yer **NAIT-ZERRAD (K), (1995: 44)**: « isem d awal ameskil, yeskan-d amdan, ayersiw ney tayawsa »¹².

¹⁰ « C'est un procédé syntaxique, il consiste en l'assemblage d'unités lexicales, dans le respect des règles syntaxiques, pour la formation de nouvelles unités ».

¹¹ « En grammaire traditionnelle, la morphologie est l'étude des formes des mots (flexion et dérivation). En linguistique moderne, le terme morphologie a deux acceptions principales:

a-La morphologie est la description des règles qui régissent la structure interne des mots... Et la description des formes diverses que prennent ces mots selon la catégorie de nombre, de genre.

b-La morphologie est la description à la fois des règles de la structure interne des mots et de règles de combinaison des syntagmes en phrases ».

¹² « Le nom est un mot variable . Il désigne une personne, animal ou une chose ».

II.3. Ticrađ tigejdanin n yisem

Isem deg tmaziyt yesea krađ n tecrađ tigejdanin (tawsit, amđan akked uddad) yal ticređt tebđa yef snat n taggayin:

II.3.1. Tawsit

Tawsit deg tmaziyt tebna yef snat n taggayin: amalay, unti.

II.3.1.1. Amalay

Ver **NAIT-ZERRAD (K), (1995: 44)**: « Isem amalay ibeddu s umata s yiwet seg teyra-ayi : a, i ney u »¹³.

Md:

-(a) : abrid, adrar.

-(i) : iyil, iyzer.

- Llan kra yismawen imalayen i ibeddun s tergalin, Md: lyar, lexmis.

II.3.1.2. Unti

Ver **NAIT-ZERRAD (K), (1995: 45)**: « Isem unti s umata yetteli-d t tmernawt n (t) yer tazwara d taggara n yisem amalay »¹⁴.

Md: iyil→ tiyilt

- Llan yismawen untiyen ur beddun ara s (t), yeeni ur sein ara ticređt n wunti (t), Md: luđa, rreħba.
- Llan yismawen untiyen i yettfakan s tergalin yemxalafen, Md: lmina, lemeesra.
- Llan yismawen untiyen war amalay, Md: tala, tagma.
- Llan yismawen untiyen i iyesean amalay, Md: aeric→ taerict.

II.3.2. Amđan

Amđan deg tmaziyt yebna yen snat n taggayin: asuf, asget.

NAIT-ZERRAD (K), (1995: 49), yenna-d: « tamaziyt tesea asuf akked usget »¹⁵.

¹³ « Le nom masculin commence en général par une des voyelles initiales (ou préfixe d'état) a, i ou u ».

¹⁴ « Il se forme généralement sur le masculin préfixation et la suffication de t ».

II.3.2.1. Asuf

Asuf yemmal-d yiwet n tayunt (ama d amdan, ayersiw ney tayawsa).

Md: adyay, annar, azru, axnaq,...

II.3.2.2. Asget

Asget yemmal-d agraw n tayunin (seg sin d asawen), yettili-d usget s umata s tmerna n udfir i wasuf d ubeddel n teyri ney tamezwarut.

Md: ayeggad → iyeggaden.

- Llan kra n yismawen d asget kan (war asuf), Md: aman.
- Llan yismawen nesiliy-d deg-sen asget s temlilit n teyra, Md: asarag → isurag.
- Llan yismawen nesiliy-d deg-sen asget s tmerna n tehrayt, Md: iyzer → iyezrawen.

II.3.3. Addad

Addad deg tmaziyt yettili s snat n talyiwin:

- Addad ilelli
- Addad amaruz.

III. Tasnamka

III.1 Tabadut n tesnamka

Tasnamka d aħric n tesnilest, d tussna i izerwen inumak n wawalen, yettunefk-as yisem n tesnamka deg tmaziyt s usdukkel n: tussna + anamek → tasnamka, iban-d yisem-a deg 1998/1999.

III.2. Assayen inamkanen

III.2.1. Timegdiwt

Ad nini yef sin n wawalen d imegdawalen, ma yella sean yiwen unamek maca talya temgarad.

¹⁵ « Le berbère possède un singulier et un pluriel ».

Ƴer **MOUNIN (G), (2004: 317)**, yenna-d: « neqqar timegdiwt i snat n talyiwin tutlayanin (ney ugar) [...], mi ara yili tettbeddil gar-as d tayed (ney d tiyađ) ur yettbeddil ara unamek n yizen i d-temmal ... »¹⁶.

Md: iger = aħriq.

III.2.2. Tanmegla

Tanmegla d assay ger sin n wawalen, awal amezwaru d anemgal n wis sin, mgaraden deg talya mgaraden deg unamek.

MOUNIN (G), (2004: 31), yenna-d: « d tayunt i d-yettbeyinen anamek anemgal n tayed... »¹⁷.

Md: afella † adda.

III.2.3. Tagetnamka

D tazmert i yesa wawal akken ad d-yefk atas n yinumak.

TIDJET (M), (1997: 33), yenna-d: « tagetnamka izmer deg-s yiwen n umsil ad immel atas n yinumak »¹⁸.

Md: annar → d amkan anda i serwaten zik (ibawen, irden,..)

→ d amkan anda i tturaren warrac ddabex.

III.2.4. Taynamka

Temmal-d awalen i yesan anagar yiwen n unamek.

Ƴer **DUBOIS (J), (1999 : 323)**: « alyac ney awal d amaynamek mi ara yesu yiwen kan n unamek, s tenmegla n wawalen yesan atas n yinumak »¹⁹.

Md: asyar, adrar.

III.2.5. Taynisemt

Temmal-d sin n wawalen sean yiwet n talya, maca mgaraden deg unamek.

¹⁶ « Sont dites synonymes deux (ou plusieurs) formes linguistiques [...], telles que la substitution de l'une à l'autre (à l'une des autres) ne modifie en rien pour l'observateur le contenu du message où elles figurent [...]».

¹⁷ « Unité lexicale qui exprime le sens contraire d'une autre... ».

¹⁸ « La polysémie est une possibilité qu'a un signifiant de présent plusieurs signifiés ».

¹⁹ « Un morphème ou un mot sont monosémiques quand il n'ont qu'un seul sens, par opposition aux mots qui ont plusieurs sens ».

Ʋer **DUBOIS (J), (1999: 234)** : « d awal i d-nessusru ney i nettaru am wawal nniḍen, maca ur sein ara yiwen unamek »²⁰.

Md: taerict → taerict n tzurin.

→ tazeqqa nnig udaynin.

III.2.6. Aneflisem

Aneflisem d asemmi i tyawsa s yisem n tyawsa-nniḍen mi ara yili gar-
asent wassay.

Ʋer **DUBOIS (J), (1999: 302-303)**: « anflisem d udem asninaw i d-tt-beyinen
tayawsa ney tinekti n yrem-nniḍen i yesean assay gar-sen »²¹.

Md: Abucic → 1. Imyi.

→ 2. Isem n uḥriq.

²⁰ « Est un mot qu'on prononce ou/et qu'on écrit comme un autre, mais qui n'a pas le même sens que ce dernier ».

²¹ « La métonymie est une figure de rhétorique consistant à désigner un objet ou une notion par un terme autre que celui qu'il faudrait ».

Ahric n tesledt

I. Tasnalya n yismawen n yidgan

I.1. Tasnalya n yismidgen n taddart n yiyil uṭwaf

Deg uħric-a, nga tasleđt i yesmidgen i yellan deg wammud-nney ama d iħerfiyen, d uddisen ney d isuddimen

Isem n tmaziyt yesea ticrađ tigejdanin akked tecrađ timazzayin, tasleđt-nney tella-d yef tecrađ tigejdanin kan : tawsit, amđan.

Deg wammud n taddart n yiyil uṭwaf nesεa: (50) n yismidgen iħerfiyen, (58) d uddisen, akked (5) d isuddimen. Ihi nesεa akkit (113) n yismidge.

Anεedi yer tesleđt n yismidgen i nesεa:

I.1.1. Ismawen iħerfiyen

01. **Abucic:** d isem amalay, asget.
02. **Adebder:** d isem amalay, asuf (idebdar).
03. **Adekkar:** d isem amalay, asget.
04. **Adrar:** d isem amalay, asuf (idurar).
05. **Agemmaṭ:** d isem amalay, asuf. (igemmṭen)
06. **Aglallaz:** d isem amalay, asuf.
07. **Ağabela:** d isem amalay, asuf.
08. **Aħnannuf:** d isem amalay, asuf (iħnannufen).
09. **Amazzer:** d isem amalay, asuf.
10. **Annar:** d isem amalay, asuf.
11. **Arezzu:** d isem amalay, asget.
12. **Asarag:** d isem amalay, asuf (isurag).
13. **Azru:** d isem amalay, asuf (izra).
14. **Banafu:** d isem amalay, asuf.
15. **Bierus:** d isem amalay, asuf.
16. **Ibhimen:** d isem amalay, asget (abhim).
17. **Inegrajn:** d isem amalay, asget (anegrāj).
18. **Isefsafen:** d isem amalay, asget (asefsaf).
19. **Iyzer:** d isem amalay, asuf (iyezrawen).
20. **Izezza:** d isem amalay, asget.
21. **Lemεesra:** d isem unti, asuf.
22. **Lexmis:** d isem amalay, asuf.
23. **Lkaryar:** d isem amalay, asuf.
24. **Lkuca:** d isem unti, asuf.
25. **Lmayṭa:** d isem unti, asuf.
26. **Lmina:** d isem unti, asuf.
27. **Mejju:** d isem amalay, asuf.
28. **Nnezla:** d isem unti, asuf.
29. **Rrehba:** d isem unti, asuf.
30. **Tabraħt:** d isem unti, asuf (tibraħin).

- 31. Taddart:** d isem unti, asuf (tuddar).
32. Tagelmimt: d isem unti (agelmim), asuf (tigelmimin).
33. Tagma: d isem unti, asuf.
34. Tajmaet: d isem unti, asuf (tijumaε).
35. Tajnant: d isem unti, asuf. (tijunan)
36. Tamazirt: d isem unti, asuf (timizar).
37. Tamrijt: d isem unti, asuf. (timrijin).
38. Tayrast: d isem unti, asuf (tiyrasin).
39. Tasakelt: d isem unti, asuf.
40. Tasukit: d isem unti (asuki), asuf (tisukiyin).
41. Taxlijt: d isem unti, asuf (tixlijin).
42. Taxnenjet: d isem unti, asuf.
43. Taersset: d isem unti, asuf (tiersetin).
44. Tibħirin: d isem unti, asget (tibħirt).
45. Tidmimt: d isem unti, asuf (tidmimin).
46. Timeqbert: d isem unti, asuf (timqebirin).
47. Tirezza: d isem unti, asuf.
48. Tiericin: d isem unti (iericen), asget (taerict).
49. Tucciġin: d isem unti, asget (tucit).
50. Xennus: d isem amalay, asuf.

I.1.2. Ismawen uddisen

01. **Abrid lbaylek:** d isem amalay, asuf (iberdan).
02. **Adyay n sidi yehya:** d isem amalay, asuf (idyayen).
03. **Aglim belil:** d isem amalay (taglimt), asuf (igelman).
04. **Akal abarkan:** d isem amalay, asuf.
05. **Akeddar n tmezrit:** d isem amalay, asuf (ikedran).
06. **Arezza ireqaden:** d isem amalay, asuf.
07. **Arezzu n mesəud:** d isem amalay, asget (irezza).
08. **Ayeggad ħemac:** d isem amalay, asuf (iyeggaden).
09. **Ayerbaz amezwaru:** d isem amalay, asuf (iyrbazen).
10. **Asyar isewjen:** d isem amalay, asuf (isyaren).
11. **Axnaq igeəlal:** d isem amalay, asuf (ixnaqen).
12. **Axnaq n yemraren:** d isem amalay, asuf /asget (ixnaqen, amrar).
13. **Azru lğebs:** d isem amalay, asuf (izra).
14. **Azru waman:** d isem amalay, asuf (izra).
15. **Azru yeflan:** d isem amalay, asuf (izra).
16. **Aəric n budarag:** d isem amalay, asuf (iericen).
17. **Irezza ikaəben:** d isem amalay, asget (arezzu).
18. **Iyil alemmas:** d isem amalay (tiyilt), asuf (iyalen).
19. **Iyil icekriden:** d isem amalay, asuf.
20. **Iyil mellal:** d isem amalay, asuf.
21. **Iyil n leqser:** d isem amalay, asuf.
22. **Iyil n temlelt:** d isem amalay, asuf.
23. **Iyil n tleggatin:** d isem amalay, asuf.
24. **Iyil n tqəəet:** d isem amalay, asuf.
25. **Iyil uṭwaf:** d isem amalay, asuf.
26. **Iyzer ukamras:** d isem amalay, asuf.
27. **Iyzer uzeħwal:** d isem amalay, asuf.
28. **Iyzer uzerqaq:** d isem amalay, asuf.
29. **Iyzer wadda:** d isem amalay, asuf.
30. **Lğerra n tsardunt:** d isem unti (aserdun), asuf (lğerrat, iserdiyan).
31. **Lqaə n uglim belil:** d isem amalay, asuf.
32. **Luṭa n at waərab:** d isem unti, asuf (luṭyat).
33. **Luṭa ugelmim zeggayen:** d isem unti, asuf.
34. **Lyar lyula:** d isem amalay / unti, asuf (leywiran / leywal).
35. **Lyar n tzizwa:** d isem amalay / unti, asuf (tizizwit).
36. **Lyar n yizem:** d isem amalay, asuf (izmawen).
37. **Lyar uruħu:** d isem amalay, asuf.
38. **Tagnit uəemar:** d isem unti, asuf (tignatin).
39. **Tajnant n uxru:** d isem unti, asuf (tijnanin).
40. **Tala umazzer:** d isem unti, asuf (tiliwa).
41. **Tala yelmaten:** d isem unti, asuf.

-
42. **Tala yiysan:** d isem unti, asuf.
 43. **Tamrijt ileggan:** d isem unti, asuf (timrijin).
 44. **Tamrijt uberwaq:** d isem unti / amalay, asuf.
 45. **Targa ulili:** d isem unti / amalay, asuf (tirgwa).
 46. **Tayrast n tzizwa:** d isem unti, asuf (tiyrasin).
 47. **Taxnaqt n mħend waæmer:** d isem unti (axnaq), asuf (tixnaqin).
 48. **Tazrut i Ƨeggiren leħmel:** d isem unti (azru), asuf (tizra).
 49. **Tazrut n cali:** d isem unti, asuf.
 50. **Tazrut n laeli yusef:** d isem unti, asuf.
 51. **Tazrut n remman:** d isem unti, asuf.
 52. **Taewint n at yehya:** d isem unti, asuf (tiæwinin).
 53. **Tibħirin n salaħ:** d isem unti, asget (tibħirt).
 54. **Tigert lğamaæ:** d isem unti (iger), asuf (tigratin).
 55. **Tigert lkuca:** d isem unti, asuf.
 56. **Tigert tazeggayt:** d isem unti, asuf.
 57. **Tiyilt n taericin:** d isem unti (iyil), asuf (tiyaltin).
 58. **Ƨterħa n sidi saeid:** d isem unti, asuf (Ƨtraħi).

I.1.3. Ismawen isuddimen

01.Budarag: d isem amalay, asuf.

02.Bufullan: d isem amalay, asuf.

03.Buseblan: d isem amalay, asuf.

04.Buyedyayen: d isem amalay, asget (adyay).

05.Buzekuṭ: d isem amalay, asuf.

I.2 Tasnalya n yismidgen n taddart n Tunef

Deg wammud n taddart-a nesĕa: (40) n yismidgen d iħerfiyen, (43) d uddisen, akked (5) d isuddimen. Ihi nesĕa akkit (88) n yismidgen.

I.2.1. Ismawen iħerfiyen

- 01.Adrar: d isem amalay, asuf (idurar).
- 02.Agasas: d isem amalay, asuf.
- 03.Aglalaz: d isem amalay, asuf.
- 04.Aħriq: d isem amalay, asuf (iħerqan).
- 05.Aħnannuf: d isem amalay, asuf (iħnannufen).
- 06.Akaryar: d isem amalay, asuf (ikaryaren).
- 07.Annar: d isem amalay, asuf (inurar).
- 08.Arebrab: d isem amalay, asuf.
- 09.Atrunci: d isem amalay, asuf (itrunciyen).
- 10.Axrib: d isem amalay, asuf (ixriben, ixrban).
- 11.Azrew: d isem amalay, asuf (izerwan).
- 12.Azru: d isem amalay (tažrut), asuf (izra).
- 13.Azumba: d isem amalay, asuf.
- 14.Iħerqan: d isem amalay, asget (aħriq).
- 15.Iकिन: d isem amalay, asuf.
- 16.Irezza: d isem amalay, asget (arezzu).
- 17.Ixerruben: d isem amalay, asget (axerrub) .
- 18.Izebujen: d isem amalay, asget (azebuj).
- 19.Lbatwar: d isem amalay, asuf.
- 20.Lemqieda: d isem unti, asuf.
- 21.Leslať: d isem amalay, asuf.
- 22.Lkuca: d isem unti, asuf (lkucat, lekwaci).
- 23.Llesqa: d isem unti,asuf (llesqat, llesaqi).
- 24.Lmenci: d isem amalay, asuf.
- 25.Lyaba: d isem unti, asuf (leywabi).
- 26.Ssdar: d isem amalay, asuf (ssdur).
- 27.Tadekkart: d isem unti, asuf (tidekkarin).
- 28.Takufit: d isem unti (akufi), asuf (tikufiyin).
- 29.Tarezzut: d isem unti, asuf.
- 30.Taxnaqt: d isem unti (axnaq), asuf (tixnaqin).
- 31.Tigert: d isem unti (iger), asuf (tigratin).
- 32.Tiħfirin: d isem unti, asget (taħfirt).
- 33.Tiliwa: d isem unti, asget (tala).
- 34.Timeqbert: d isem unti, asuf (timqebrin).
- 35.Timĕssit: d isem unti, asuf.
- 36.Tiqinezyin: d isem unti, asget.

37.Tiqwirin: d isem unti, asget (taqwirt).

38.Tiyilt: d isem unti (iyil), asuf (tiyaltin).

39.Tucciġin: d isem unti, asget.

40.Ŧterħa: d isem unti, asuf (Ŧterħi).

I.2.2. Ismawen uddisen

01. **Abrid n tliwa:** d isem amalay, asuf.
02. **Abrid n udrar:** d isem amalay, asuf.
03. **Aħriq n tala:** d isem amalay, asuf.
04. **Aħriq ujeyar:** d isem amalay, asuf.
05. **Aħriq uæmruc:** d isem amalay, asuf.
06. **Aman-nni:** d isem amalay, asuf.
07. **Axnaq n usisnu:** d isem amalay, asuf.
08. **Axnaq waæwin:** d isem amalay, asuf.
09. **Axxam n si Muħend Seid:** d isem amalay, asuf.
10. **Axxam n uħriq Ufella:** d isem amalay, asuf.
11. **Azru n æmer Waæli:** d isem amalay, asuf.
12. **Iyzer n Dda Muħend ameqran:** d isem amalay, asuf.
13. **Irzi ufella:** d isem amalay, asuf (irza).
14. **Irzi wadda:** d isem amalay, asuf.
15. **Iyzar n tala:** d isem amalay, asuf.
16. **La plate-forme:** d isem unti, asuf.
17. **Lemqiæda ufella:** d isem unti, asuf.
18. **Lemqiæda wadda:** d isem unti, asuf.
19. **Lğameæ weskuk:** d isem amalay, asuf.
20. **Lħara ufella:** d isem unti, asuf.
21. **Lħara wadda:** d isem unti, asuf.
22. **Llesqa n Dda Menşur :** d isem unti, asuf.
23. **Imetreh ufella:** d isem amalay, asuf (Imetareh).
24. **Imetreh wadda:** d isem amalay, asuf.
25. **Lmina taqdimt:** d isem unti, asuf.
26. **Lyar ubeħri:** d isem amalay, asuf.
27. **Lyar umieruf:** d isem amalay, asuf.
28. **Lyar n warruyen:** d isem amalay, asuf.
29. **Iuṭa wecrarah:** d isem unti, asuf.
30. **Sidi eli Uæissa:** d isem amalay, asuf.
31. **Taħriqt Uzeyyan:** d isem unti, asuf (tiħerqatin).
32. **Taqarruyt leşlaṭ:** d isem unti, asuf (tiqerray).
33. **Taqarruyt n Dda Sliman:** d isem unti, asuf.
34. **Taqarruyt n Muħend Uleæla:** d isem unti, asuf.
35. **Taqarruyt n tarikt:** d isem unti, asuf.
36. **Taqarruyt n tigert:** d isem unti, asuf.
37. **Taqerruyt n weglalaz:** d isem unti, asuf.
38. **Taqarruyt taberkant:** d isem unti, asuf.
39. **Targa n rriħan:** d isem unti, asuf (tirgwa).
40. **Tazrut tbub lwetma-s:** d isem unti, asuf (tizra).
41. **Tæwint wemcic:** d isem unti, asuf (tiæwinin).
42. **Tiqwirin tiqdimin :** d isem unti, asuf (taqwirt) .

43. Tiəwinin tijdidin : d isem unti, asuf (taəwint).

I.2.3. Ismawen isuddimen

- 01. Bunaɛmal:** d isem amalay, asuf.
- 02. win n Aɛmer Uyeḥya:** d isem amalay, asuf.
- 03. win n Qasi:** d isem amalay, asuf.
- 04. win n Saɛid Gaɛrab:** d isem amalay, asuf.
- 05. win n Syir:** d isem amalay, asuf.

I.1. Tasnalya n yismidgen n taddart n yiyil uṭwaf

Deg uħric-a, nga tasleđt i yesmidgen i yellan deg wammud-nney ama d iħerfiyen, d uddisen ney d isuddimen

Isem n tmaziyt yesea ticrađ tigejdanin akked tecrađ timazzayin, tasleđt-nney tella-d yef tecrađ tigejdanin kan : tawsit, amđan.

Deg wammud n taddart n yiyil uṭwaf nesεa: (50) n yismidgen iħerfiyen, (58) d uddisen, akked (5) d isuddimen. Ihi nesεa akkit (113) n yismidge.

Anεedi yer tesleđt n yismidgen i nesεa:

I.1.1. Ismawen iħerfiyen

01. **Abucic:** d isem amalay, asget.
02. **Adebder:** d isem amalay, asuf (idebdar).
03. **Adekkar:** d isem amalay, asget.
04. **Adrar:** d isem amalay, asuf (idurar).
05. **Agemmaṭ:** d isem amalay, asuf.(igemmṭen)
06. **Aglallaz:** d isem amalay, asuf.
07. **Ağabela:** d isem amalay, asuf.
08. **Aħnannuf:** d isem amalay, asuf (iħnannufen).
09. **Amazzer:** d isem amalay, asuf.
10. **Annar:** d isem amalay, asuf.
11. **Arezzu:** d isem amalay, asget.
12. **Asarag:** d isem amalay, asuf (isurag).
13. **Azru:** d isem amalay, asuf (izra).
14. **Banafu:** d isem amalay, asuf.
15. **Bierus:** d isem amalay, asuf.
16. **Ibhimen:** d isem amalay, asget (abhim).
17. **Inegrajen:** d isem amalay, asget (anegraj).
18. **Isefsafen:** d isem amalay, asget (asefsaf).
19. **Iyzer:** d isem amalay, asuf (iyezrawen).
20. **Izezza:** d isem amalay, asget.
21. **Lemεesra:** d isem unti, asuf.
22. **Lexmis:** d isem amalay, asuf.
23. **Lkaryar:** d isem amalay, asuf.
24. **Lkuca:** d isem unti, asuf.
25. **Lmayṭa:** d isem unti, asuf.
26. **Lmina:** d isem unti, asuf.
27. **Mejju:** d isem amalay, asuf.
28. **Nnezla:** d isem unti, asuf.
29. **Rrehba:** d isem unti, asuf.
30. **Tabraħt:** d isem unti, asuf (tibraħin).

-
- 31. Taddart:** d isem unti, asuf (tuddar).
32. Tagelmimt: d isem unti (agelmim), asuf (tigelmimin).
33. Tagma: d isem unti, asuf.
34. Tajmaet: d isem unti, asuf (tijumaε).
35. Tajnant: d isem unti, asuf. (tijunan)
36. Tamazirt: d isem unti, asuf (timizar).
37. Tamrijt: d isem unti, asuf. (timrijin).
38. Tayrast: d isem unti, asuf (tiyrasin).
39. Tasakelt: d isem unti, asuf.
40. Tasukit: d isem unti (asuki), asuf (tisukiyin).
41. Taxlijt: d isem unti, asuf (tixlijin).
42. Taxnenjet: d isem unti, asuf.
43. Taæerset: d isem unti, asuf (tiæersetin).
44. Tibħirin: d isem unti, asget (tibħirt).
45. Tidmimt: d isem unti, asuf (tidmimin).
46. Timeqbert: d isem unti, asuf (timqebrin).
47. Tirezża: d isem unti, asuf.
48. Tiericin: d isem unti (iericen), asget (taerict).
49. Tuccitın: d isem unti, asget (tucitı).
50. Xennus: d isem amalay, asuf.

I.1.2. Ismawen uddisen

01. **Abrid lbaylek:** d isem amalay, asuf (iberdan).
02. **Adyay n sidi yehya:** d isem amalay, asuf (idyayen).
03. **Aglim belil:** d isem amalay (taglimt), asuf (igelman).
04. **Akal abarkan:** d isem amalay, asuf.
05. **Akeddar n tmezrit:** d isem amalay, asuf (ikedran).
06. **Arezza ireqaden:** d isem amalay, asuf.
07. **Arezzu n mesɛud:** d isem amalay, asget (irezza).
08. **Ayeggad ħemac:** d isem amalay, asuf (iyeggaden).
09. **Ayerbaz amezwaru:** d isem amalay, asuf (iyrbazen).
10. **Asyar iɛewjen:** d isem amalay, asuf (isyaren).
11. **Axnaq igeɛlal:** d isem amalay, asuf (ixnaqen).
12. **Axnaq n yemraren:** d isem amalay, asuf /asget (ixnaqen, amrar).
13. **Azru lġebs:** d isem amalay, asuf (izra).
14. **Azru waman:** d isem amalay, asuf (izra).
15. **Azru yeflan:** d isem amalay, asuf (izra).
16. **Aɛric n budarag:** d isem amalay, asuf (iɛricen).
17. **Irezza ikaɛben:** d isem amalay, asget (arezzu).
18. **Iyil alemmas:** d isem amalay (tiyilt), asuf (iyalen).
19. **Iyil icekriden:** d isem amalay, asuf.
20. **Iyil mellal:** d isem amalay, asuf.
21. **Iyil n leqser:** d isem amalay, asuf.
22. **Iyil n temlelt:** d isem amalay, asuf.
23. **Iyil n tleggatin:** d isem amalay, asuf.
24. **Iyil n tqaɛet:** d isem amalay, asuf.
25. **Iyil uɥwaf:** d isem amalay, asuf.
26. **Iyzer ukamras:** d isem amalay, asuf.
27. **Iyzer uzeħwal:** d isem amalay, asuf.
28. **Iyzer uzerqaq:** d isem amalay, asuf.
29. **Iyzer wadda:** d isem amalay, asuf.
30. **Lġerra n tsardunt:** d isem unti (aserdun), asuf (lġerrat, iserdiyan).
31. **Lqaɛ n uglim belil:** d isem amalay, asuf.
32. **Luṭa n at waɛrab:** d isem unti, asuf (luṭyat).
33. **Luṭa ugelmim zeggayen:** d isem unti, asuf.
34. **Lyar lyula:** d isem amalay / unti, asuf (leywiran / leywal).
35. **Lyar n tzizwa:** d isem amalay / unti, asuf (tizizwit).
36. **Lyar n yizem:** d isem amalay, asuf (izmawen).
37. **Lyar uruħu:** d isem amalay, asuf.
38. **Tagnit uɛemar:** d isem unti, asuf (tignatin).
39. **Tajnant n uxru:** d isem unti, asuf (tijnanin).
40. **Tala umazzer:** d isem unti, asuf (tiliwa).
41. **Tala yelmaten:** d isem unti, asuf.

-
42. **Tala yiysan:** d isem unti, asuf.
43. **Tamrijt ileggan:** d isem unti, asuf (timrijin).
44. **Tamrijt uberwaq:** d isem unti / amalay, asuf.
45. **Targa ulili:** d isem unti / amalay, asuf (tirgwa).
46. **Tayrast n tzizwa:** d isem unti, asuf (tiyrasin).
47. **Taxnaqt n mħend waæmer:** d isem unti (axnaq), asuf (tixnaqin).
48. **Tazrut i teggiren leħmel:** d isem unti (azru), asuf (tizra).
49. **Tazrut n cali:** d isem unti, asuf.
50. **Tazrut n laæli yusef:** d isem unti, asuf.
51. **Tazrut n remman:** d isem unti, asuf.
52. **Taæwint n at yeħya:** d isem unti, asuf (tiæwinin).
53. **Tibħirin n salah:** d isem unti, asget (tibħirt).
54. **Tigert lğamaæ:** d isem unti (iger), asuf (tigratin).
55. **Tigert lkuca:** d isem unti, asuf.
56. **Tigert tazeggayt:** d isem unti, asuf.
57. **Tiyilt n taæricin:** d isem unti (iyil), asuf (tiyaltin).
58. **Ṭterħa n sidi saæid:** d isem unti, asuf (ṭtraħi).

I.1.3. Ismawen isuddimen

01.Budarag: d isem amalay, asuf.

02.Bufullan: d isem amalay, asuf.

03.Buseblan: d isem amalay, asuf.

04.Buyedyayen: d isem amalay, asget (adyay).

05.Buzekuḡ: d isem amalay, asuf.

I.2 Tasnalya n yismidgen n taddart n Tunef

Deg wammud n taddart-a nesĕa: (40) n yismidgen d iħerfiyen, (43) d uddisen, akked (5) d isuddimen. Ihi nesĕa akkit (88) n yismidgen.

I.2.1. Ismawen iħerfiyen

- 01.**Adrar:** d isem amalay, asuf (idurar).
- 02.**Agasas:** d isem amalay, asuf.
- 03.**Aglalaz:** d isem amalay, asuf.
- 04.**Aħriq:** d isem amalay, asuf (iħerqan).
- 05.**Aħnannuf:** d isem amalay, asuf (iħnannufen).
- 06.**Akaryar:** d isem amalay, asuf (ikaryaren).
- 07.**Annar:** d isem amalay, asuf (inurar).
- 08.**Arebrab:** d isem amalay, asuf.
- 09.**Aħrunci:** d isem amalay, asuf (iħrunciyen).
- 10.**Axrib:** d isem amalay, asuf (ixriben, ixrban).
- 11.**Azrew:** d isem amalay, asuf (izerwan).
- 12.**Azru:** d isem amalay (taħrut), asuf (izra).
- 13.**Azumba:** d isem amalay, asuf.
- 14.**Iħerqan:** d isem amalay, asget (aħriq).
- 15.**Ikinken:** d isem amalay, asuf.
- 16.**Ireħza:** d isem amalay, asget (arezzu).
- 17.**Ixerruben:** d isem amalay, asget (axerrub) .
- 18.**Izebbujen:** d isem amalay, asget (aħebbuĵ).
- 19.**Lbatwar:** d isem amalay, asuf.
- 20.**Lemqieda:** d isem unti, asuf.
- 21.**Leslaħ:** d isem amalay, asuf.
- 22.**Lkuca:** d isem unti, asuf (lkucat, lekwaci).
- 23.**Llesqa:** d isem unti, (timqebrin)asuf (llesqat, llesaqi).
- 24.**Lmenci:** d isem amalay, asuf.
- 25.**Lyaba:** d isem unti, asuf (leywabi).
- 26.**Ssdar:** d isem amalay, asuf (ssdur).
- 27.**Tadekkart:** d isem unti, asuf (tidekkarin).
- 28.**Takufit:** d isem unti (akufi), asuf (tikufiyin).
- 29.**Tarezzut:** d isem unti, asuf.
- 30.**Taxnaqt:** d isem unti (axnaq), asuf (tixnaqin).
- 31.**Tigert:** d isem unti (iger), asuf (tigratin).
- 32.**Tiħfirin:** d isem unti, asget (taħfirt).
- 33.**Tiliwa:** d isem unti, asget (tala).
- 34.**Timeqbert:** d isem unti, asuf (timqebrin).
- 35.**Timĕssit:** d isem unti, asuf.
- 36.**Tiqinezyin:** d isem unti, asget.

37. Tiqwirin: d isem unti, asget (taqwirt).

38. Tiyilt: d isem unti (iyil), asuf (tiyaltin).

39. Tucciṭin: d isem unti, asget.

40. Ṭṭerḥa: d isem unti, asuf (ṭṭerḥi).

I.2.2. Ismawen uddisen

01. **Abrid n tliwa:** d isem amalay, asuf.
02. **Abrid n udrar:** d isem amalay, asuf.
03. **Aħriq n tala:** d isem amalay, asuf.
04. **Aħriq ujeyar:** d isem amalay, asuf.
05. **Aħriq uemruc:** d isem amalay, asuf.
06. **Aman-nni:** d isem amalay, asuf.
07. **Axnaq n usisnu:** d isem amalay, asuf.
08. **Axnaq waewin:** d isem amalay, asuf.
09. **Axxam n si Muħend Seid:** d isem amalay, asuf.
10. **Axxam n uħriq Ufella:** d isem amalay, asuf.
11. **Azru n aemer Waeli:** d isem amalay, asuf.
12. **Iyzer n Dda Muħend ameqran:** d isem amalay, asuf.
13. **Irzi ufella:** d isem amalay, asuf (irza).
14. **Irzi wadda:** d isem amalay, asuf.
15. **Iyzar n tala:** d isem amalay, asuf.
16. **La plate-forme:** d isem unti, asuf.
17. **Lemqiada ufella:** d isem unti, asuf.
18. **Lemqiada wadda:** d isem unti, asuf.
19. **Lgameε weskuk:** d isem amalay, asuf.
20. **Lħara ufella:** d isem unti, asuf.
21. **Lħara wadda:** d isem unti, asuf.
22. **Llesqa n Dda Menşur :** d isem unti, asuf.
23. **Imetreh ufella:** d isem amalay, asuf (Imetareh).
24. **Imetreh wadda:** d isem amalay, asuf.
25. **Lmina taqdimt:** d isem unti, asuf.
26. **Lyar ubeħri:** d isem amalay, asuf.
27. **Lyar umieruf:** d isem amalay, asuf.
28. **Lyar n warruyen:** d isem amalay, asuf.
29. **luṭa wecrarah:** d isem unti, asuf.
30. **Sidi eli Ueissa:** d isem amalay, asuf.
31. **Taħriqt Uzeyyan:** d isem unti, asuf (tiħerqatin).
32. **Taqarruyt leşlaṭ:** d isem unti, asuf (tiqerray).
33. **Taqarruyt n Dda Sliman:** d isem unti, asuf.
34. **Taqarruyt n Muħend Uleela:** d isem unti, asuf.
35. **Taqarruyt n tarikt:** d isem unti, asuf.
36. **Taqarruyt n tigert:** d isem unti, asuf.
37. **Taqerruyt n weglalaz:** d isem unti, asuf.
38. **Taqarruyt taberkant:** d isem unti, asuf.
39. **Targa n rriħan:** d isem unti, asuf (tirgwa).
40. **Tazrut tħub lwetma-s:** d isem unti, asuf (tiṭra).
41. **Taewint wemcic:** d isem unti, asuf (tiewinin).

42. Tiqwirin tiqdimin : d isem unti, asuf (taqwirt) .

43. Tiəwinin tijdidin : d isem unti, asuf (taəwint).

I.2.3. Ismawen isuddimen

- 01. **Bunaɛmal:** d isem amalay, asuf.
- 02. **win n Aɛmer Uyeħya:** d isem amalay, asuf.
- 03. **win n Qasi:** d isem amalay, asuf.
- 04. **win n Saɛid Gaɛrab:** d isem amalay, asuf.
- 05. **win n Syir:** d isem amalay, asuf.

II. Tasnamka n yismawen n yidgan

II.1. Tasnamka n yismidgen n taddart n yiyil uťwaf

Deg uħric-a nefka-d i yal ismiddeg inumak izemren ad d-seun, aya seg yisegzawalen i neseqdec, akken dayen i sen-d-nefka inumak i ay-d-fkan yimsulya-nney.

II.1.1 Ismawen iħerfiyen

01. Abucic: d isem, ml/sf. Awal-a nufa-t yer:

- **K.B:** « bucić » [abucic]; (sb59) || « ccđeb i d-imeqqin yer lğedra n tbeldin ».
- **Yer yimsulya:** d amkan deg udrar yella deg-s ubucic (abucic d abelluť ur yettwačay ara).

02. Adebder: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:

- **K.B:** « debder » [adebder]; (sb106) || « deg uxxam n leqbayel, d tadrujt meqqren iyef ttyimin medden, iyef ttalin yer tkanna ».
- **Yer yimsulya:** d amkan immug am tedrujt.

03. Adekkar: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:

- **K.B:** « ddekkar »; (sb101) || « ssenf n tbexsisin i tteelliqen medden i teyrusin akken ur seylayent ara aqarquc ».
- **Yer yimsulya:** d isem n umkan zedyen kra n leibad dina, qqaren-as adekkar acku yella deg-s iskla n dekkar.

04. Adrar: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:

- **K.B:** « drar » [adrar]; (sb115) || « deg tirakalt; d amkan elayen mliħ yef wid i as-d-yezzin ».
- **Yer yimsulya:** d amkan elayen mliħ mliħ, ulac kra niťen senig-is.

05. Agemmať: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:

- **K.B:** « gemmať » [agemmať]; (sb156) || « tama i d-iqublen win yettmeslayen, yettwali-tt meena tebeed fell-as ».
- **Yer yimsulya:** d amkan iwula akk, llan kra yexxamen deg-s .

06. Aglallaz: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:

- **K.B:** « glallaz » [aglallaz]; (sb163) || « amkan anda yetteglilliz lmal yecban ayyul, aserdun, aqjun, atg ».
- **Yer yimsulya:** d amkan s wakal yeqeed am idikel, deg-s yetteglilliz lmal am uyyul, aserdun.

07. Uğabellah: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t:

- **Yer yimsulya:** d isem n lemqam, ttzurun-d deg-s.

08. Aħnanuf: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:

- **K.B:** « ħnannaf » [aħnannaf]; (sb199) || « amkan ideg teħnunnufen medden (arrac) ».
- **Yer yimsulya:** d amkan isawen, iqaeed yemmug s siman.tturaren, teħnunnufen deg-s warrac.

09. Amazzer: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:

- **K.B:** « mazzer » [amazzer]; (sb286) || « acercur n waman ».
- **Yer yimsulya:** d isem n umkan, semman-as "amazzer" acku akal n umkan-nni d isem n twacult "Mazer".
- **10. Annar:** d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « nnar » [annar]; (sb332) || « luđa, amkan i qeēeden medden i userwet, i wurar, atg ».
- **Yer yimsulya:** d amkan iqeēeed am luđa, xedment medden i userwet (n lyela i d-jemēen).
- **11. Arezzu:** d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « rezzu » [arezzu]; (sb376) || « ameyyel, tayerza tamezwarut i kerrzen uqbel ad d-tewet lehwa ».
- **Yer yimsulya:** d isem n umkan llan deg-s kra n yixxamen, semman-as arezzu ilmend n yisem n twacult "ben rezzu".
- **12. Asarag:** d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « sarag » [asarag]; (sb407) || « anejmue, timlilit, tamsirt ».
- **Yer yimsulya:** d isem n umkan iwula, inecrah, itegray yittij dinna.
- **13. Azru:** d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « zru » [azru]; (sb561) || « adrar, ablađ, adyađ, akal y eqqquren mliħ mliħ ».
- **Yer yimsulya:** d amkan yella uzru d ameqqran dinna.
- **14. Banafu:** d isem asuddim. awal-a yekka-d seg tefransist .
- **Yer yimsulya:** d isem n umkan yella deg udrar, immug tigennariyin d irumiyen i syefkan isem ayi .
- **15. Bierus:** d asuddim. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « bełarus » [abelarus]; (sb46) || « ayersiw ilan timejjatin d uberjeylal; yettidir deg tebħirin. SNFL.aerus ».
- **Yer yimsulya:** d isem n yiger.
- **16. Ibhimen:** d isem ml/sgt. Awal-a n taerabt "بهيمة". Nufa-t deg usegzawal:
- **K.B:** « منجي الطلاب »: (sb208) || « ayen akk i yttedun f rebea, ayen akk ur yetmeyyiz, ur iēeqqel, ur ihedder ».
- **Yer yimsulya:** d amkan deg teđgi, tnejmaēen dinna iyersiwēn.
- **17. Inegrajen:** d isem ml/sgt. Awal-a nufa-t:
- **Yer yimsulya:** d isem n umkan, yella deg-s wuzzal (anegraj).
- **18. Isefsafen:** d isem ml/sgt. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « sefsaf » [asefsaf]; (sb416) || « ssenf n ttejra (ur yesēi ara lyella) aelayen ».
- **Yer yimsulya:** d amkan yella deg-s cjar n usefsaf, tyamayen dinna acku ibuħra.
- **19. Iyzer:** d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « yzer » [iyzer]; (sb402) || « targa meqqren, amkan yeyzan mliħ i deg ttazzalen waman xersum deg ccetwa ».
- **Yer yimsulya:** d amkan yeyzan, ttazzalen waman deg-s.

- 20. Izezza:** d isem ml/sgt. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « zezzu » [azezzu]; (sb543) || « ssenf n yimyı bu yisennanen i d-imeqqin deg umaday ».
 - **Yer yimsulya:** d isem n umkan iqewwa deg-s uzezzu, qqaren-as dayen izezza acku ayen i d-itemyin akk dinna itezzu g leħmu.
- 21. Lemæsra:** d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « ser » [æser]; (sb582) || « zmi, zleg. SM. Lemæsra ».
 - **Yer yimsulya:** d amkan zik-is d lemæsra n zzit i yellan dinna, tura mazal ayn i d-yeggran deg-s tıyamayen dinna medden.
- 22. Lexmis:** d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « lexmis »; (sb253) || « ass deg wussan n ddurt ».
 - **Yer yimsulya :** d isem n umkan, yettili ssuq dinna deg ass n lexmis.
- 23. Lkaryar:** d isem ml/sf. Awal-a nufa-t:
- **Yer yimsulya:** d amkan anda i d-ttawin (rrmel, agraybi,...), maca tura dayen ulac deg-s, iqqim kan akken yisem-is.
- 24. Lkuca:** d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « lkuca »; (sb263) || « axxam n ukewwac, axxam anda sewwayen medden ayrum, lqermud, ... ».
 - **Yer yimsulya:** d isem n umkan tella deg-s lkuca n lqermud zik, tura mazal akken axxam-nni ur yeqli ara.
- 25. Lmayta:** d isem nt/sf. Awal-a nufa-t:
- **Yer yimsulya:** d isem n uħriq (akka i d ufan qqaren-as).
- 26. Lmina:** d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « lmina »; (sb269) || « amkan iseg d-qqazen idyayen ilan ssuma (azal) am uzzal, aldun, lefhem, ... ».
 - **Yer yimsulya:** d amkan deg tezgi, qqaren-d tella zik lmina n wuzzal dinna (tura teqqim d axrib kan).
- 27. Mejju:** d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « mejj » [imejj]; (sb291) || « ifer n leħcic, amezzuı ».
 - **Yer yimsulya:** d isem n yiger, yella deg-s yimejj.
- 28. Nnezla:** d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « nzel » [anzel]; (sb342) || « allal swayes inehher ufellaħ izgaren mi ara ikerrez (anzel d aekkaz (am umezway) iwumi ttgen iles n wuzzal yer yixf-is) ».
 - **Yer yimsulya:** d isem n yiger.
- 29. Rreħba:** d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **J.M.D:** « rreħba »; (sb717) || « quartier d'un marché » || « d amkan anda i yetili ssuq ».
 - **Yer yimsulya:** d isem n umkan, zik yettili ssuq dinna.
- 30. Tabraħt:** d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « braħ » [abraħ]; (sb56) || « amkan iqeæden ger yixxamen, ger leħwari. NT. Tabraħt ».
 - **Yer yimsulya:** d amkan deg tezgi iqeæed, tturaren dinna lwacul ddabex.

31. Taddart: d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:

- **K.B:** « ddart » [taddart]; (sb100) || « taggayt n yixxamen i tecrek tejmaet akked tmeqbert ».
- **Yer yimsulya:** d amkan llan kra n yixxamen deg-s, tella tejmaet maca ur zdiyen ara deg-s ħawla (gguġen akk), taddart taqdimt.

32. Tagelmimt: d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:

- **K.B:** « gelmim » [agelmim]; (sb156) || « amkan lqayen i deg ttnejmaeēn waman n useswi (tissiwt) n tebħirt d win n lmal. NT. Tagelmimt ».
- **Yer yimsulya:** d isem n tala ttagmen-d deg-s, tesēa agelmim d amezyan ttnejmaeēn dges waman.

33. Tagma: d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:

- **Yer yimsulya:** tagma, d adeg anida llan waman, akal-is yelha itfellaħt, ttezzun dges iskla, xedmen dayen tibħiriin.

34. Tajmaet: d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:

- **K.B:** « jmaet » [tajmaet]; (sb214) || « amđiq anda ttnejmaeēn at taddart, at læerc ».
- **Yer yimsulya:** d amđiq anda ttnejmaeēn at taddart, d amkan iqeeēed isēa tiblaēen anda ad qqimen medden.

35. Tajnant: d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer :

- **J. M. D :** « tajnant » ; (sb372) || « vigne grimpante || Au plur : mensonges, histoires inventées » || « ajgagal ».
- **Yer yimsulya:** d aħriq ttezzun kul lxir deg-s, ayen tebyiđ atafetđ dinna.

36. Tamazirt: d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:

- **K.B:** « mazirt » [tamazirt]; (sb286) || « iger, ayeggad, taferka yellan ddaw lħara, ddaw taddart ».
- **Yer yimsulya:** d ayeggad d ameqqran yezga-d ddaw n taddart, akal-is yelha ttezzun deg-s ayen akk læali, kul lxir yella dinna.

37. Tamrijt: d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:

- **K.B:** « mrij » [amrij]; (sb360) || « 1.amkan yeyzan anda gellen waman, anda yezga yettili leħcic || 2.iger anda yella leħcic ».
- **Yer yimsulya:** d amkan yeqqeed llan waman dinna yettemyay-d deg-s teħcict. llan kra n yixxamen dinna.

38. Tayrast: d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:

- **K.B:** « yrast » [tayrast]; (sb398) || « axxam n tzizwa ».
- **Yer yimsulya:** d amkan deg udrar, kessen dinna.

39. Tasekelt: d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:

- **K.B:** « saku » [asaku]; (sb405) || « 1.tayawsa n wusu akked tduli. || 2.lħila ideg ttawin madden lħebb (irden, timzin...) NT .tasukit ».
- **Yer yimsulya:** d amkan yencraħ, staefawen deg-s.

40. Tasukit: d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:

- **K.B:** « suki » [asuki]; (sb471) || « iger, ayeggad ur nettwameyyel, ur nettwakrez. NT. Tasukit ».
- **Yer yimsulya:** d amkan deg tezzgi, ġġant akken ur txedmen ara, d lbur.

- 41. Taxlijt:** d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « xlijt » [taxlijt]; (sb522) || « taddart tamecťuťt, amur deg taddart ».
 - **Yer yimsulya:** d amkan llan kra kan n yixxamen, deg rrif (amur deg taddart).
- 42. Taxnenjet:** d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « xnac » [axnac]; (sb523) || « iqcer n tejra n zzan (zzan d ssenf n tejra n tezgi) ».
 - **Yer yimsulya:** d isem n uħriq.
- 43. Taerset:** d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « eerset » [taerset]; (sb573) || « tigejdit, ttarma ».
 - **Yer yimsulya:** d amkan deg tezgi, kessen dinna tella taerset g tlemmast.
- 44. Tibħirin:** d isem nt/sgt. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « bħirt » [tibħirt]; (sb52) || « akal ideg llant ttjur n lfakya d lxedra ».
 - **Yer yimsulya:** d tifrkiwin ta zdat ta (ħawla i yellan), ttezzun deg-s lfakya d lxedra, maca tura ur ten tt-xedmen ara, qqimen-t d lbur.
- 45. Tidmimt:** d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « dmim » [idmim]; (sb115) || « ssenf n tťarma mm yisennanen am tzeggart ».
- 46. Timeqbert:** d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer K.B (tajebbant)
- **K.B:** « jebbant » [tajebbant]; (sb207) || « adeg anda metťlen imdanen .MGD.timeqbert ».
 - **Yer yimsulya:** d amkan anda metťlen imdanen.teqreb yer lğamae.
- 47. Tirezza:** d isem nt/sgt. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « rezzu » [arezzu]; (sb376) || « ameyyel, tayerza tamezwarut i kerrzen uqbel ad-tewt lehwa. SG.irezza ».
 - **Yer yimsulya:** d isem n yiger.
- 48. Tiericin:** d isem nt/sgt. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « eric » [aeric]; (sb581) || « azetťa n legraf (ney n yisyaren) yef waydeg ttimyurent triwa n tzurin. NT. taerict/tiericin ».
 - **Yer yimsulya:** d amkan yeqeed, llan dinna zik ieryac n tzurin.
- 49. Tucitın:** d isem nt/sgt. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « cced » [ecced / ecceť]; (sb70) || « cceg, yli, ffey i ubrid ».
 - **Yer yimsulya:** d isem n yiger.
- 50. Xennus:** d isem ml/ sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « xennus » [axennus]; (sb518) || « azger, ayug, aeerrum ».
 - **Yer yimsulya:** d isem n yiger.

II.1.2 Ismawen uddisen

01. Abrid lbaylek: isem + isem

- Abrid: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:

- **K.B:** « brid » [abrid]; (sb57) || « amkan ansa i tekken akk yimdanen, d wayen akk i lehħun ».
- Lbaylek: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « lbaylek »; (sb240) || « ddula ».
- **Yer yimsulya:** d abrid ameqqran, teadayen akk medden deg-s, d yella medden akk (imdanen, iyersiwen, atg).
- **02.Adyay n Sidi Yehya:** isem + isem + isem
- Adyay: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « dyay » [adyay]; (sb117) || « azru, ablad; akal yeqquren nezzeh ».
- Na: d aferdis n tjarrumt. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « n » [na]; (sb316) || « tanzeyt n tjarrumt ».
- Sidi: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « sidi »; (sb441) || « awal izeggiren i yisem ilan azal deg tmetti (rebbi, agellid, amrabeđ, win yeyran,...) ».
- **Yer yimsulya:** d isem n umkan.
- **03.Aglim belil:** isem + isem
- Aglim: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « glim » [aglim]; (sb164) || « aksum yedden acriħ d yiyes deg tfekka n umdan d tin n uyersiww ».
- **Yer yimsulya:** d isem n yiger
- **04.Akal aberkan:** isem + isem
- Akal: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « kal » [akal]; (sb218) || « tanga s ways temmug teqcert n tkurt n lqaææa, ney tigemmi, ttrika ».
- Aberkan: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « berkan » [aberkan]; (sb46) || « mačči d acebħan (d amellal), ney d ssef n lexrif ».
- **Yer yimsulya:** d isem n umkan, deg tezgi anda kessen imeksawen, qqaren-d d akken akal-is d aberkan.
- **05.Akeddar n tmezrit:** isem + isem
- Akeddar: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « keddar » [akeddar]; (sb221) || « agemmun, idis, amkan iellqen, yessawnen ».
- **Yer yimsulya:** d akeddar s ublađ iyemmug, qqaren-d sinna i tilisa ansa iteħbes tyiwant n tmezrit.
- **06.Arezza ireqqaden:** isem + isem
- Arezza: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « rezzu » [arezzu]; (sb376) || « ameyyel, tayerza tamezwarut i kerrzen uqbel ad d-tewt lehwa ».
- Ireqqaden: d isem ml/sgt. Awal-a nufa-t yer:
- **Yer yimsulya:** d isem n yiger.
- **07.Arezzu n Mesud:** isem + isem
- Arezzu: nezra yakan d acu-t.

- Mesėud: d isem ml/sf. D isem n umdan.
- **Yer yimsulya:** d isem n umkan
- **08.Ayeggad ħamac:** isem + isem
- Ayeggad: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « yeggad » [ayeggad]; (sb391) || « 1.aglim yettwaxedmen, 2.iger, aħriq ».
- **Yer yimsulya:** d aħriq, nnan-d bab n uħriq-a ahat n twacult n at ħamac.
- **09.Ayerbaz amezwaru:** isem + isem
- Ayerbaz: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « yerbaz » [ayerbaz]; (sb392) || « lakul, lkulij, lġamae ».
- Amezwaru: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « mezwaru » [amezwaru]; (sb300) || « ixf, ccaw, win yellan yer tazwara ».
- **Yer yimsulya:** d lkulij anda yaren lwacul imezryanen.
- **10.Asyar iėewjen:** isem + isem
- Asyar: d isem ml/sf. Awam-a nufa-t yer:
- **K.B:** « syar » [asyar]; (sb458) || « afrasen n ttjur ».
- Iėewjen: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** amyag “ėewj”: « ėewj »; (sb584) || « zleg, zelmeđ, jiħ ».
- **-Yer yimsulya:** d isem n umkan llan deg-s kra n yixxamen, nnan-d tella zik dinna cejra teėewj.
- **11.Axnaq iġeelal:** isem + isem
- Axnaq: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « xnaq » [axnaq]; (sb524) || « amđiq deyyiqen, yeyzan ».
- Iġeelal: d isem ml/sgt. Awal-a d isem n twacult (Gaėlul).
- **Yer yimsulya:** d amkan yexneq, deyyiq, zedyen deg-s siwa tawacult n iġeelal “Geėlul”.
- **12.Axnaq n yemraren:** isem + isem
- Axnaq: nezra yakan d acu-t.
- Imraren: d isem ml/sgt. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « mrrar » [amrrar]; (sb308) || « lxiđ azuran, ayezzfan yettwaxedmen i ucuddu ney i tuqqna ».
- **Yer yimsulya:** d isem n yiger.
- **13.Azru lġebs:** isem + isem
- Azru: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B :** « zru » [azru] ; (sb43) || « adrar, ablađ, adyađ, akal yeqquren mliħ mliħ».
- Lġebs: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « lġebs »; (sb257) || « anres, tikfert, ssenf n wakal amellal i sexdamen medden deg lebni ».
- **Yer yimsulya:** d isem n umkan llan deg-s yixxamen, yella deg-s umkan teksen-d lġebs dinna.
- **14.Azru waman:** isem + isem

- Azru : nezra yakan d acu-t.
- Aman: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « man » [aman]; (sb283) || « uzzil tessan yimudduren (amdan, ayersiw, imyi) akken ad ttfen rruħ, ur ttmerraten ara ».
- **Yer yimsulya:** d amkan yella deg-s uzru ttefyen-d deg-s waman.
- **15.Azru yeflan:** isem + isem
- Azru: nezra-t yakan.
- Yeflan: d amyag. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « flu » [eflu]; (sb142) || « nqer, eg tiflit (tineqqirt) deg kra n tyawsa ».
- **Yer yimsulya:** d amkan yella deg-s uzru d ameqqran mliħ yefla (yenqer) g tlemmast yemmug am ubrid tæddayen deg-s imsebriden.
- **16.Aeric n budarag:** isem + isem
- Aeric: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « eric » [aeric]; (sb581) || « azetħa n legraf (ney n yesyaren) yef waydeg ttimyurent triwa n tzurin ».
- Budarag: d isem asuddim, bu + darag. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** «dreg » [edreg]; (sb116) || « ffer, yumm md: ayen idergen i tiħ, yedreg i wul ».
- **Yer yimsulya:** d iger yella deg-s ueric n tzurin, yeffur ur d i tħbin ara
- **17.Irezza ikaebn:** isem + isem
- Irezza: d isem ml/sgt. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « rezzu » [arezzu]; (sb376) || « ameyyel, tayerza tamezwarut i kerzen uqbel ad d-tewet lehwa ».
- Ikaebn: d isem ml/sgt. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « keeb » [akeeb]; (sb237) || « ayersiw n lexla yettaken anzi s uccen ».
- **Yer yimsulya:** d isem n yiger.
- **18.Iyil alemmas:** isem + isem
- Iyil: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « yil » [iyil]; (sb396) || « deg tirakalt, amkan elayen iseg yezmer yiwen ad yezger seg ugemmađ yer wayeđ ».
- Alemmas: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « lemmas » [alemmas]; (sb248) || « ayen, win yekkan deg tlemmast».
- **Yer yimsulya:** d isem n yiger.
- **19.Iyil icekriden:** isem + isem
- Iyil: nezra yakan d acu-t.
- Icekriden: d isem ml/sgt. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « cekrid » [acekrid]; (sb77) || « akerruc, imyi i leqqmen medden akken ad d-yefk tabelluđt ney taxerrubt ».
- **Yer yimsulya:** d amkan elayen mliħ, yella dinna cjar n ubelluđ.
- **20.Iyil mellal:** isem + isem

- Iyil : nezra-t yakan.
- Mellal: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « mellal » [amellal]; (sb292) || « acebħan ».
- **Yer yimsulya:** d isem n uħriq.
- **21.Iyil n leqser:** isem + isem
- Iyil : nezra-t yakan.
- Leqser: d isem ml/sf. Awal-a n taerabt " قصر ". Nufa-t deg usegzawal:
- " منجي الطلاب " (sb742) || « axxam yecbeħ mliħ wessie meqqar elay ».
- **Yer yimsulya:** d isem n imkan deg tezgi (kessen deg-s), nnan-d akken ittwali yer temdint n Leqser .
- **22.Iyil n temlelt:** isem + isem
- Iyil : nezra-t yakan.
- Temlelt: d isem nt/sf. Awal-a nezra-t yer K.B (mellal).
- **Yer yimsulya:** d isem n imkan elay, tella dinna tcamlalt.
- **23.Iyil n tlegatin:** isem + isem
- Iyil: nezra-t yakan.
- Tlegatin: d isem nt/sgt. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « leggit » [tileggit]; (sb244) || « sseñf n yimyi n lexla. Md. Tileggit am uzezzu meqqin-d i sin deg tezgi mi ara tery ».
- **Yer yimsulya:** d isem n imkan elay, tmeqqi-d dinna tleggit.
- **24.Iyil n tqaæet:** isem + isem
- Iyil : nezra yakan d acu-t.
- Taqaæet: d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « qaæet » [taqaæet]; (sb348) || « agnes, tiyeryert ».
- **Yer yimsulya:** d isem n yiger.
- **25.Iyil uṭwaf:** isem + isem
- Iyil: nezra yakan d acu-t.
- Aṭwaf: d isem ml/sf.
- **Yer yimsulya:** d isem n imkan elayen mliħ,(ney seān draε). ṭawafen: ttraħiben s medden .
- **26.Iyzer ukamras:** isem + isem
- Iyzer: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « yzer » [iyzer]; (sb402) || « targa meqqren, amkan yeyzan miħ i deg ttazzalen waman, xersum deg cæetwa ».
- Akamras: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **Yer yimsulya:** d isem n yiger.
- **27.Iyzer uzeħwal:** isem + isem
- Iyzer: nezra-t yakan.
- Azeħwal: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **J.M.D:** « zzeħwel »; (sb938) || « filer rapidement; faire la navette » || « zerbee s tæjli; zeħwel ».
- **Yer yimsulya:** d imkan yeyzan, yessakser, ṭeggiren yures ayen ur uħwajen ara. (ad bedden iwsawen at zzeħwlen d aksar) ney at zehlelin.

28. Iyzer uzerqaq: isem + isem

- Iyzer: nezra-t yakan.
- Azerqaq: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **Yer yimsulya:** d amkan deg tezgi, kessen dinna.

29. Iyzer wadda: isem + isem

- Iyzer: nezra-t yakan.
- Wadda: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « dda » [adda] ; (sb99), wadda || « amkan yettilin iweksar » .
- **Yer yimsulya:** d amkan yeyzan, tæddayen waman deg-s s lqewwa . qqaren-as wadda acku nnan-d yella yiwen n yeyzer ufella .

30. Lğerra n tsardunt: isem + isem

- Lğerra : d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « lğerra »; (sb258) || « tiæffist, taferkiđt, ccama ».
- Taserdunt: d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « serdun » [aserdun] ; (sb429) || « mmi-s n tegmart d uyyul. NT. Taserdunt».
- **Yer yimsulya :** d isem n yiger, nnan-d iædda userdun sinna yeğğ-a-d taferkiđt-is.

31. Lqaæ n uglim belil: isem + isem

- Lqaæ: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B :** « lqaæ » ; (sb272) || « adda n lhila (n uxxam, n udrar) ».
- Aglim: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer :
- **K.B:** « glim » [aglim] ; (sb164) || « aksum yeddlen acriđ d yiyes deg tfekka n umdan d tin n uyersi w ».
- **Yer yimsulya:** d isem n yiger.

32. Lyar lyula: isem + isem

- Lyar: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **J.M.D:** « lyar »; (sb766) || « caverne || grotte, corge de file. tunnel. trou » || « ifri, tagennarit, amxuj ».
- Lyula: d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **J.M.D:** « lyul, lyula »; (sb608) || « ogre, ogresse » || « tteryel, tayzent ».
- **Yer yimsulya:** d amkan yeyza, yemmug am umjux . qqaren-as n lyula akken ad ssexwafen arrac imezyanen .

33. Lyar n tzizwa: isem + isem

- Lyar: nezra yakan d acu-t.
- Tizizwa: d isem nt/sgt. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « zizwit » [tizizwit]; (sb561) || « abeææuc yettferfiren i d-yettarwen tamemt ».
- **Yer yimsulya:** d amkan deg tezgi, d lyar llan-t deg-s tzizwa.

34. Lyar n yizem: isem + isem

- Lyar: nezra yakan d acu-t.
- Izem: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:

- **K.B:** « zem » [izem]; (sb540) || « ayrad, ayersiw aseggad yettidiren deg tzegwa ».
- **Yer yimsulya:** d amkan deg tezgi, d lyar qqaren-d yettili deg-s zik yizem.
- **35.Lyar uruħu:** isem + isem
- Lyar: nezra-t yakan.
- Aruħu: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer :
- **Yer yimsulya:**d isem n yiger.
- **36.Luħa n at waerab:** isem + isem
- Luħa: d isem nt.sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « luħa »; (sb274) || « amkan iqeeeden, iwatan, azayar ».
- At: d tazelya, nufa-t yer:
- **K.B:** « t » [at]; (sb478) || « tazelya n timarrewt n usget amalay. Md: at eli, at waerab ».
- **Yer yimsulya:** d amkan deg tezgi.
- **37.Luħa ugelmim zeggayen:** isem + isem
- Luħa: nezra yakan d acu-t.
- Agelmim: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « gelmim » [agelmim]; (sb156) || « amkan lqayen ideg ttnejmaeen waman n useswi (tissiwt) n tebħirt d wid n lmal ».
- Zeggayen: d amyag n tyara. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « zeggay » [azeggay]; (sb538) || « ssef n nnul (tiymi) ».
- **Yer yimsulya:** d isem n yiger.
- **38.Tagnit uemar:** isem + isem
- Tagnit: d isem nt/sf.
- Aemar: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **Yer yimsulya:** xaħi tagnit: d agni amezyan; d amkan elayen, nay irefden, deg luħa nay deg uzayar
- **39.Tajnant n uxru:** isem + isem
- Tajnant: d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **J. M. D :** « tajnant » ; (sb372) || « vigne grimpante || Au plur : mensonges, histoires inventees » || « ajgagal ».
- Axru: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **Yer yimsulya:** d isem n uħriq.
- **40.Tala umazzer:** isem + isem
- Tala: d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « la » [tala]; (sb237) || « leinser, taewint iseg d-ttagmen medden aman ».
- Amazzer: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « mazzer » [amazzer]; (sb286) || « acercur n waman ».
- **Yer yimsulya:** d taewint ansa i d-ttagmen medden aman, tesca tlata n icarceyar n waman. qqaren-as ‘ tala umazzer ’acku akal-nni g acu i ttebnan n twacult ‘ Mazer ‘.
- **41.Tala yelmaten:** isem + isem

- Tala: nezra-t yakan.
- Ilmaten: d isem ml/sgt. Awal-a nufa-t yer:
- **Yer yimsulya:** tala iseg d-ttagmen medden, qqaren-d n kra n wayetmaten.
- 42. Tala yiisan:** isem + isem
- Tala: nezra-t yakan.
- Iysan: d isem ml/sgt. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « ysan » [iysan]; (sb533) || « iëidiwen ».
- **Yer yimsulya:** d tala llan deg-s waman, tædayen-d iëidiwen ttessen dinna aman.
- 43. Tamrijt ileggan:** isem + isem
- Tamrijt: d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « mrij » [amrij]; (sb360) || « 1.amkan yeyzan anda gellen waman, anda yezga yettili leħcic || 2.iger anda yella leħcic ».
- Ileggan: d amyag. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « leggit » [tileggit]; (sb244) || « ssef n yimy n lexla. Md.Tileggit am uzezzu meqqin-d i sin deg tezgi mi ara tery ».
- **Yer yimsulya:** d isem n yiger.
- 44. Tamrijt uberwaq:** isem + isem
- **Tamrijt:** nezra-t yakan.
- Aberwaq: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « berwaq » [aberwaq]; (sb48) || « ssef n leħcic n lexla i d-imeqqin deg yigran, gar tlisa ».
- **Yer yimsulya:** d isem n yiger.
- 45. Targa ulili:** isem + isem
- Targa: d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **J.M.D:** « targa »; (sb712) || « canal, fosse d'irrigation. caniveau. Séguia » || « amizab, agdi ».
- Ilili: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « lili » [lili]; (sb261) || « ssef n ttejra yettemcabin yer tidekt; ilili itteg ijeğğigen yelhan maca rzagit am qedran ».
- **Yer yimsulya:** d isem n yiger yemmug am terga, yella deg-s cjar n ilili.
- 46. Tayrast n tzizwa:** isem + isem
- Tayrast: d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « yrast » [tayrast]; (sb398) || « axxam n tzizwa ».
- Tizizwa: d isem nt/sgt. Awal-a nufa-t yer :
- **K.B:** « zizwit » [tizizwit]; (sb546) || « abeεεuc yettfarfiren i d-yettarwen tamemt ».
- **Yer yimsulya:** d amkan deg tezgi, llant dinna teyrasin n tzizwa.
- 47. Taxnaqt n Mħend waæmer:** isem + isem
- Taxnaqt: d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « xnaq » [axnaq]; (sb524) || « amđiq deyyiqen, yeyzan. NT. Taxnaqt».

- **Yer yimsulya:** d isem n umkan.
- **48. Tazrut i teggiren leħmel:** isem + isem
- Tazrut: d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « zru » [azru]; (sb561) || « adrar, ablađ, adyađ, akal yeqquren mliħ mliħ. NT. Tazrut ».
- Teggiren: d amyag. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « degger » [d / tegger]; (sb121) || « deqquer, err kra ney ħed yer rrif ».
- Leħmel: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « ħmilt » [tiħmilt] (sb198) || « tiēdilt, ssenf n ttebiya . Tasenfalt.leħmel ».
- **Yer yimsulya:** d isem n yiger.
- **49. Tazrut n cali:** isem + isem
- Tazrut: nezra yakan d acu-t.
- N: nufa-t yer:
- **K.B:** « n »[na]; (sb316) || « tanzeyt n tjerrumt ».
- Cali: d amyag. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « cali »; (sb66) || « ddu atas war iswi; ħewwes ».
- **Yer yimsulya:** d isem n yiger.
- **50. Tazrut n laeli yusef:** isem + isem
- Tazrut: nezra-t yakan.
- Laeli: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « laeli »; (sb239) || « afella, iwsawen ».
- **Yer yimsulya:**
- **51. Tazrut n remman:** isem + isem
- Tazrut: nezra-t yakan.
- Remman: d isem nt/sgt. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « remmant » [taremman]; (sb375) || « ttejra, lyella lfakya i d-yettaken iēeqqayen d izeggayen ».
- **Yer yimsulya:** d isem n umkan deg tezgi.
- **52. Taewint n at yeħya:** isem + isem
- Taewint: d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « ewint » [taewint]; (sb585) || « tiđ n waman, amkan ansa i d-ffyen waman ».
- At: d aferdis n tjerrumt. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « t » [at]; (sb478) || « tazelya n timarrewt ».
- **Yer yimsulya:** d taewint ttefyen-d deg-s waman, qqaren-d aman-is d ddwa leli-ten i kulec.taewint-a n twacult “at yeħya “(tanekwa: Taewint).
- **53. Tibħirin n Salah:** isem + isem
- **Tibħirin:** d isem nt/sgt. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « bhirt » [tibħirt]; (sb52) || « akal ideg llant ttjur n lfakya d lxedra ».
- **Yer yimsulya:** d amkan llant deg-s tebħirin, yef wayen i d-qqaren n yiwen wemdan qqaren-as Salah.
- **54. Tigert lgameħ:** isem + isem

- Tigert: d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « ger » [ger]; (sb157) || « aýeggad, aħriq, lmelk.NT.Tigert» .
- Lġamae: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « lġamae »; (sb256) || « axxam anda ttzalan yinselman, anda qqaren warrac ».
- **Yer yimsulya:** d aħriq amezyan, n lġamae. Yettunefk-d i lġamae (yuyal d ayla n lġamae).
- **55. Tigert lkuca:** isem + isem
- Tigert: nezra yakan d acu-t.
- Lkuca: d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « lkuca »; (sb263) || « axxam n ukewwac, axxam anda sewwayen medden ayrum, lqermud... ».
- **Yer yimsulya:** d aýeggad amezyan, zik tella dinna lkuca n lqarmud.
- **56. Tigert tazeggayt:** isem + isem
- Tigert: nezra-t yakan.
- Tazeggayt: d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « zeggay » [azeggay]; (sb538) || « ssef nnul (tiymi) ».
- **Yer yimsulya:** d isem n yiger d amezyan, akal-is d azeggay.
- **57. Tiyilt n taericin:** isem + isem
- Tiyilt: d isem nt/ sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « yil » [iyil]; (sb396) || « deg tirakalt, amkan elayen iseg yezmer yiwen ad yezger seg ugemmad yer wayed. NT. Tiyilt ».
- Tiericin: d isem nt /sgt. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « eric » [aeric]; (sb581) || « azeṭṭa n legraf (ney n yisyaren) yef waydeg ttimyurent triwa n tzurin. NT. taerict/tiericin ».
- **Yer yimsulya:** d isem n umkan.
- **58. Tterħa n Sidi saeid:** isem + isem
- Tterħa: d isem nt/sgt. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « tterħa »; (sb495) || « iger, aýeggad, idis yemmugen d lemđareħ ».
- Sidi: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « sidi »; (sb441) || « awal izeggiren i yisem ilan azal deg tmetti (rebbi, agellid, amrabeđ, win yeyran... ».
- **Yer yimsulya:** d amkan yeqqeed, fesren tazart, n yiwen urgaz qqaren-as Saeid. Tura tuyal d amkan ttiyman deg-s medden, ssumuren itij.

II.1.3. Ismawen isuddimen

01. Budarag: d isem asuddim.

- Bu: alyac n usuddem, awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « bu »; (sb58) || « yes-s ttgen-d ismawen: buəfif, tabuciđant ».
- Darag: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « dreg » [edreg]; (sb116) || « ffer, yumm ».
- **Yer yimsulya:** d isem n umkan yella yer rrif n ubrid maca yeffer, yedreg yef tiť.

02. Bufullan: d isem asuddim.

- Bu: nezra yakan d acu-t.
- Fullan: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « flu » [eflu]; (sb142) || « nqer; eg tiflit (tineqqirt) deg kra n tyawsa ».
- **Yer yimsulya:** d isem n uħriq.

03. Buseblan: d isem asuddim.

- Bu: nezra-t yakan.
- Seblan: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « ssbil » || « MD.axxam n ssbil, d axxam anda ttafen yimsebriden d imsufar ućči, issi akked tguni ».
- **Yer yimsulya:** d isem n yiger

04. Buyedyayen: d isem asuddim.

- Bu: nezra-t yakan.
- Idyayen: d isem ml/sgt. Awal-a nufa-t yer:
- **K.B:** « dyay » [adyay]; (sb117) || « azru, ablad, akal yeqquren nezzeh ».
- **Yer yimsulya:** d iger yella deg-s udyay.

05. Buzekuť: d isem asuddim.

- Bu: nezra-t yakan.
- Azekuť: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t
- **Yer yimsulya:** d isem n yiger.

II.2 Tasnamka n yismidgen n taddart n Tunef

I.2.1. Ismawen iħerfiyen

01.Adrar : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B**: «drar» [adrar] ;(sb 115) || «deg tirakalt ; d amkan elayen mliħ yef wid i as-d-yezzin ».

- **yer yimsulya** : damkan elayen id yezgan nig n taddart,yesəa igrawen, yeqwa deg-s tjur, idyayen,iyzran, leywabi, iyersiwen

02.Agasas : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **yer yimsulya** :d imyi itemyay-d yer lebladən (yettak chbiha yer utartaq)

03. Aglallaz : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B** : «glallaz»[aglallaz];(sb163) || «amkan anda yetteglilliz lmal yecban ayyu,aserdun ,aqjun ,atg».

- **yer yimsulya** : damkan iqaədeden teglilizen dge-s iyarsiwen zik , ma tura yuyal d annar n ddabex i warrac.

04.Aħriq : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B** : «ħriq» [aħriq] ; (sb 200) ||« iger , ayeggad , taferka ».

- **yer yimsulya** : amkan iqublen itij , akal-s lealit xedmen deg-s tafellaħt .

05.Aħnanuf : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B** : « ħnannuf » [aħnannuf] ;(sb 199) || « amkan ideg teħnunnufen medden (arrac) ».

- **yer yimsulya** : d ašlaħ d ameqran d aselban , teħnunnufen deg-s medden .

06.Akaryar : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **yer yimsulya** : d amkan anda id-sufuyen agric ablad .

07.Annar: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer :

- **K.B** : «nnar» [annar]; (sb332)||« luħa, amkan i qeəeden medden i userwet, i wurar,atg».

- **yer yimsulya**: d amkan anda iserwaten .

08.Arebrab: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer :

- **K.B** : «rriba» [erriba] ;(sb 381)|| «asyax wakal, ylin yixxamen . zr.rib».

- **yer yimsulya** : amkan nay tayabet iraben (isaxen).

09.Atrunci : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **yer yimsulya** : d saqya anda i tēddayen wamman.

10.Axrib : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B** : «xrib» [axrib] : a/uxrib;(Sb 524)|| «axxam, lħara yeylin , ala later-is i d-yeqqimen».

- **yer yimsulya** : lebeniyat(amkan) idarmen (yeylin).

11.Azrew : d isem ml/sgt. Awal-a nufa-t yer :

- **K.B** : «zrew» [azrew] ;(sb548)|| «tabridt deyyiqen yettilin gar yixxamen, gar yizadayen».

- **yer yimsulya** : dabrid d adeyqan id-yezgan gar yexxamen ,yeššer ,abrid-a yetawi yer taddart.

- 12. Azru :** d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B :** « zru » [azru]; (Sb561)||« adrar, ablađ, adyađ; akal yeqquren mlih mlih».
 - **yer yimsulya :** amkan iqewwa deg-s yezra.
- 13. Azumba:** d isem ml/sgt. Awal-a nufa-t yer :
- **K.B :** «zumba» [azumba] : a /uzumba;(Sb 550) ||«ssenf n ttejra i d-imeqqin deg luđyat ilan afriwen am tsegnatin».
 - **yer yimsulya :** amkan iqewwa deg-s tjur n uzumba .
- 14. Iħerqan:** d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer :
- **K.B :** «ħriq» [aħriq, aħriq] ; (sb200)||«iger, ayeġġad, taferka».
 - **yer yimsulya :** d iyzer anda tella deg-s tala "tiqinezyin" .
- 15. Ikinen :** d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **yer yimsulya :** damkan akal-is d adyađ , adyađ-a qqarren-as "ikinen" azzru-ines d azeggay yettak cbiha yer ujeyyar .
- 16. Irezža :** d isem ml/sgt . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B :** «rezzu» [ařezzu] : a/ urezzu; (Sb376) || «ameyyel, tayerza tamezwarut i kerrzen uqbel ad d-tewt lehwa».
 - **yer yimsulya :** d lyaba rzant(défricher) tuyal d igrawen .
- 17. Ixerruben :** d isem ml/sgt . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B :** «xerrub» [axarrub] : a/uxarrub; (Sb520)||« 1.tixerbin».
 - **yer yimsulya :** d amkan icat deg-s tjjur n uxarrub .
- 18. Izebbujen :** d isem ml/sgt . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B :** «zebbuj» [azebbuj]; (sb557)|| «ttejra i d-yettwalqamen d azemmur».
 - **yer yimsulya :** d amkan n tfelaħt, yeqwa deg-s uzebbuj .
- 19. Lbatwar :** d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **yer yimsulya :** d amkan izellun luziea(timecret) wat taddart.
- 20. Lemqieda :** isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B:** « qeēēed »; (sb361) || « wađi akal (err-it d luđa), seggem tayawsa yettwayen. SM. Lemqieda ».
 - **yer yimsulya :** d amkan iqeēēden, iwula yer yimukan niđen .
- 21. Leslađ :** d isem ml/sgt . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B :** «slađ» [aslađ t]; (sb448)||« ablađ, azru meqqren» .
 - **yer yimsulya :** d iblađen selben qaēēden deg lqaēēa amzun tessiten am (le carrelage).
- 22. Lkuca :** d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B :** lkuca ; (sb 263)||«axxam n ukewwac, axxam anda sewwayen medden ayrum, lqermud...».
 - **yer yimsulya :** amkan anda itteqden zik afexar nađ lqermud .
- 23. Llesqa :** d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **yer yimsulya :** d ašlađ nađ d ablađ ameqran yenjer yesleb (nađ d aselban) yerna ibed am lħid .
- 24. Lmenci :** d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B (2) :** «lmenci»; sb(296)||«MD. Zik yesēa lmenci n ugrur, tura ulac ula d

taneqlet ! ».

- **yer yimsulya** : damkan n tfellaħt yeqwa deg-s ugrur .

25. Lyaba : d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B** : « lyaba » (sb273) || « lexla, amadaɣ, tizgi ».

- **yer yimsulya** : d amkan deg udrar yezga-d nnig n taddart, yeččur d tjjur d yebladen, tidiren deg-s atas n lešnaf n iyersiwen.

26. Ssdar : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B** : «ssder» (sb547) || «ici, azlem, adurr, ššef».

- **yer yimsulya** : amkan anda tyamayen yemyaren zik , tsummuren itij.

27. Tadekkart : d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B** : «ddekkar»; (sb101) «ssenf n tbexsisin i tteelliqen medden i teyrusin (timeyrusin, tneqlin, tigrurin) akken ur seylayent ara aqarquc» .

- **yer yimsulya** : d amkan icat deg-s agrur n dekkar .

28. Takufit : d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B(2)** : «kufi» [akufi]; (sb248) || «aqlil, acbayli ideg ggaren medden awren tazart...».

- **yer yimsulya** : yiwwen n lyar amezyan, i-d yezgan dg udrar, yettak inzi yer tkufit.

29. Tarezɣut : d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B** : «rɣ» [erɣ] (sb460) || « bdu, enɣ, seyli».

- **yer yimsulya** : lyaba rɣant (défricher) tuyal d luṭa akk d akal n tfellaħt .

30. Taxnaqt : d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B** : «xnaq» [ax^oneq]: a/uxnaq.(sb 524) || «amdiq deyyiqen, yeyzan» .

- **yer yimsulya** : d amkan lqay ixurdez .

31. Tigert : d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B** : «ger» [ger]; (sb 157) || «ayeggad, aħriq, lmelk .Nt . Tigert ».

- **yer yimsulya** : d lmelk d amezyan yexurdez (lqay) .

32. Tiħfirin : d isem nt/sgt . Awal-a nufa-t yer :

- **yer yimsulya** : amkan ixedmen deg-s tafellaħt .

33. Tiliwa : d isem nt/sgt . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B** : «liwa» [tiliwa] (sb262) || «tala akked tala akked tala» .

- **yer yimsulya** : amkan deg-s atas n taliwin (tala).

34. Timeqbert : d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B** : «jebbant» [tajebbant] (sb207) || «adeg anda meṭṭlen imdanen. MGD. Timeqbert ».

- **yer yimsulya** : amkan imetlen lmeytin wat taddart .

35. Timeessit : d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B (2)** : «εass» (sb670) || «1 qqel i lmendad yef yiwen, yef kra n tyawsa GM. εass yef X. 2. Qim yer tama n yiwen, twaliđ d acu i d-yeqqar, i ixeddem GM. εass-it/itt».

- **yer yimsulya** : amkan iwula, anda it-εassan zik yef taddart .

36. Tiqinezyin : d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer:

- **yer yimsulya** : tala, nesbent yer yimyı itemyay anda llan waman, deg-s i d-akka isem n twacult "kinzi" .

37. Tiqwirin : d isem nt/sgt. Awal-a nufa-t yer

- **K.B (2) :** «qwir» [a uqwir] (sb434) «timđirt n wakal deg tebħirt ».
- **yer yimsulya :** amkan ixedmen tafellaħt, tezga-d rrif n uxam n bab-is.

38. Tiyilt : d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B :** «yil» [iyil] (sb396) «deg tirakalt, amkan elayen iseg yezmer yiwen ad yezger seg ugemmađ yer wayeđ .Nt . Tiyilt» .
- **yer yimsulya :** d iger yezga-d deg umkan elayen .

39. Tuccitin : d isem nt/sgt . Awal-a nufa-t yer :

- **yer yimsulya :** amkan i-d yezgan ddaw wezru ameqran aelayen, Amkan-a yessat wezru aselban, yecced , yesakser amzun d uħanannuf.

40. Tterħa : d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer :

- **K.B :** «tterħa »(sb495) «iger, ayeġgad, idis yemmugen d lemđareħ».
- **yer yimsulya :** amkan yesean iħij i fesren yemdanen zik tazart... akken ad teqqar.

II.22. Ismawen uddisen

01. Abrid n tliwa : isem + isem

- Abrid : d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «brid» [abrid]; (sb 57) || «amkan ansa i tekken yimdanen . d lmal d wayen akk i lehħun » .
- N : tajerrumt, tanzeyt . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «n» [na]; (sb316) || «md . rebea n texxamin; deg uxxam εammi i lliy».
- Tiliwa : d isem nt/sgt. Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «liwa» [tiliwa] ;(sb 262) || « tala akked tala akked tala » .
- **yer yimsulxa** : d brid yettawin yer tliwa .

02. Abrid n udrar : d isem + isem

- Abrid : d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «brid» [abrid]; (sb 57) || «amkan ansa i tekken yimdanen . d lmal d wayen akk i lehħun » .
- N : tajerrumt, tanzeyt . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «n» [na]; (sb316) || «md . rebea n texxamin; deg uxxam εammi i lliy».
- Adrar : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «drar» [adrar] ;(sb 115) || «deg tirakalt ; d amkan εlayan mlih yef wid i as-d-yezzin ».
- **yer yimsulxa** : d brid yettawin yer udrar.

03. Aħriq n tala : isem + isem

- Aħriq : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «ħriq» [aħriq , aħriq] ; (sb 200) || « iger , ayeggad , taferka ».
- N : tajerrumt, tanzeyt . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «n» [na] ; (sb316) || «md . rebea n texxamin; deg uxxam εammi i lliy».
- Tala : d isem nt/ sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «la» [tala];(sb 237) || « leinser, aybalu, taewint iseg d-ttagmen medden aman»
- **yer yimsulxa** : d iger, id-yezgan rrif n talla .

04. Aħriq ujeyar : isem + isem

- Aħriq : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «ħriq» [aħriq , aħriq] ; (sb 200) || « iger , ayeggad , taferka ».
- **ajeyyer** : d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «jeyyer» [jeyyer, jegger] ;(sb211) || «reqqeε ljir deg ugnε, deg ubrid» .
- **yer yimsulxa** : d iger akal-is d ajeyyar (d azru d amellal) .

05. Aħriq uεemruc : isem + isem

- Aħriq : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «ħriq» [aħriq , aħriq] ; (sb 200) || « iger , ayeggad , taferka ».
- εemruc : d amdan , bab n cci nay (bab-is) .
- **yer yimsulxa** : d iger , yetuyal yer bab-is "εemruc" .

06. Aman-nni: d isem ml/sf. Awal-a nufa-t yer :

- **K.B** : «man» [aman] a/waman ; (sb 283) || «uzzil tessen yimudduren (amdan,

ayersiw, imyi) akken ad ttfen rruħ, ur ttmettaten ara» .

- Nni : tajerrumt, amqim awešsil n yisem . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «Nni» [nni]; (sb335)ll «awal swayes d-smektayey win ur nelli ara din sdak-k (m)» .
- **yer yimsulxa** : d aman id-yetefyen deg yiwen n uteyu ameqran,yettawi aman yer taddart,yenqar yettak-d aman, aman-nni ellen tagelmimt .

07.Axnaq n usisnu : isem + isem

- Axnaq : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «xnaq»[ax^oneq]: a/uxnaq;(sb 524) ll «amđiq deyyiqen, yeyzan» .
- N : tajerrumt, tanzeyt . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «n» [na] ; (sb316)ll «md . rebea n texxamin; deg uxxam eammi i lliy».
- Asisnu : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «sisnu» [isisnu] : i/yisisnu; (Sb 444) ll «ssenf n lfakya».
- **yer yimsulxa** : amkan ixurdez(lqay) deg-s asisnu.

08.Axnaq waewin : isem + isem

- Axneq : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «xnaq»[a/uxnaq];(sb 524) ll «amđiq deyyiqen, yeyzan» .
- N : tajerrumt, tanzeyt . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «n» [na]; (sb316)ll «md . rebea n texxamin; deg uxxam eammi i lliy».
- Aewin : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «ewint» [taewint] : ta teewint. (Sb585)ll«tit n waman amkan ansa i d-ffyen waman (seg lqaæea, seg ukeddar)».
- **yer yimsulxa** : amkan ixurdez(lqay) deg-s taewint tameqrant.

09.Axxam n Si Muħend Seid : isem + isem

- Axxam : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B(2)** : «xxam» [a/ uxxam]; (sb627)ll« 1 lħara, tanezduyt . ll2 amur seg udrum, seg txerrubt».
- N : tajerrumt, tanzeyt . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «n» [na] ; (sb316)ll «md . rebea n texxamin; deg uxxam eammi i lliy».
- Si : tajerrumt, arbib. Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «si» ;(sb440)ll «talya tawezlant n sidi».
- Muħend Seid : d amdan , bab n cci nay (bab-is) .
- **yer yimsulxa** :d lyar nay d ifri semman-as yef yisem n umdan "Si Muħend Seid" deg-s ddarayen imeksawen nay imsebriden mara ad yeli tekkat lahwa, cealayen timmes dinna iwakken ad sseħmun deg tallit n cetwa .

10.Axxam n uħriq Ufella: isem + isem

- Axxam : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B(2)** : «xxam» [a/ uxxam]; (sb627)ll« 1 lħara, tanezduyt . ll2 amur seg udrum, seg txerrubt».
- N : tajerrumt, tanzeyt . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «n» [na]; (sb316)ll «md . rebea n texxamin; deg uxxam eammi i lliy».
- Aħriq : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «ħriq» [aħriq , aħriq] ; (sb 200) ll« iger , ayeggad , taferka ».

- Ufella : tajerrumt.tanzeyt . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «fella»;(sb144)« iwsawen, nnig».
- yer yimsulya** : yiwwet n lemqięda deg-s tyamayen ney tnejmaęen imeksawen yesga-d deg wadeg imi iqqaren aħriq ufella .
- 11.Azru n ęmer Waęli** : isem + isem
- Azru : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B(2)** :«zru» : [a /uzru]; (sb666) «d ablađ, adyay .12. akal yeqquren mliħ mliħ».
- **ęmer Waęli** : d amdan , bab n cci nay (bab-is) .
- **yer yimsulya** :d azru dameqran ibedd amzun d ayrab yezga-d zadt n yiger n yiwen umdan " ęmer Waęli "
- 12.Iyzer n Dda Muħend ameqrان** : isem + isem
- Iyzer : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «yzer» [i /yiyzer]; (sb402)«targa meqqren, amkan yeyzan mliħ ideg ttazzalen waman,xersum deg ccetwa ».
- N : tajerrumt, tanzeyt . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «n» [na] ; (sb316)« md . rebea n texxamin; deg uxxam ęammi i lliy».
- Dda : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «dda» [dda] ;(sb99)« talya tawezlant n dadđa».
- Muħend Ameqrان: d amdan , bab n cci nay (bab-is) .
- **yer yimsulya** : targa tameqrان , deg-s teędayen waman, zadt-s yezga-d yiger n " Muħend Ameqrان " .
- 13.Irzi ufella** : isem + isem
- Irzi : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «rezzu» [arezzu] : a/ urezzu; (Sb376) «ameyyel, tayerza tamezwarut i kerrzen uqbel ad d-tewt lehwa».
- Ufella : tajerrumt.tanzeyt . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** :«fell»; (sb132) «nnig, yef».
- **yer yimsulya** : tayabet rrzant (dęfricher) tuyal d igrawen, tezga-d deg udrar nnig taddart .
- 14.Irzi wadda** : isem + isem
- Irzi : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «rezzu» [arezzu] : a/ urezzu; (Sb376) «ameyyel, tayerza tamezwarut i kerrzen uqbel ad d-tewt lehwa».
- Wadda : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** :«dda» ;(sb99) «amkan yettilin iweksar» .
- **yer yimsulya** : tayabet rrzant (dęfricher) tuyal t d igrawen, tezga-d deg deg udrar ddaw n yerzi ufella
- 15.Iyzar n tala** : isem + isem
- Iyzer : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «yzer» [i /yiyzer]; (sb402)«targa meqqren, amkan yeyzan mliħ ideg ttazzalen waman,xersum deg ccetwa ».
- N : tajerrumt, tanzeyt . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «n» [na] ;(sb316)« md . rebea n texxamin; deg uxxam ęammi i lliy».

- Tala : d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «la» [tala]; (sb237)|| «leinser, aybalu , taewint iseg d-ttagmen medden aman».
- **yer yimsulya** : targa tameqrant, d' iyzer, daxel-is tella tala n teqnziyin
- **16.La plate-forme** : d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **J.M.D**: plate- forme ; (sb 186) ||«tiyeřyeřt yR 623. Aménager une -yR 622».
- **yer yimsulya** : d abrid n baylek yattwaqead d awsean am ubrarah; zik dinna iyfuk webrid yer Tunef, dinna dayen i-d-dewwired tkarrusin zik .
- **17.Lemqieda ufella** : isem + isem
- Lemqieda : d isem nt/sf .
- Ufella : tajerrumt.tanzeyt . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** :«fell»; (sb132) ||«nnig, yef».
- **yer yimsulya** : : d amkan iqaeden , yezga-d deg deg udrar deg telemmast n lyaba n tmezrit nnig n taddart, acku tella tin wadda.
- **18.Lemqieda wadda** : isem + isem
- Lemqieda : d isem nt/sf .
- Wadda : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** :«dda» ;(sb99) ||«amkan yettilin iweksar» .
- **yer yimsulya** : d amkan iqaeden, yezga-d deg udrar deg tlemmast n lyaba n tmezrit,acku tella tin ufella.
- **19.Lğameε weskuk** : isem + isem
- Lğameε : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «lğameε» [lğameε] : lğameε; (sb256) ||«axxam anda ttzallan yinselman, anda qqaren warrac».
- Sskuk : d isem ml/sf .
- **yer yimsulya** : d amkan anda ttzallan zik wat taddart .
- **20.Lħara ufella** : isem + isem
- Lħara : d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «lħara» ;(sb259)|| «axxam , tanezduyt».
- Ufella : tajerrumt.tanzeyt . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** :«fell»; (sb132) ||«nnig, yef».
- **yer yimsulya** : d leħwari ufella n taddart (les quartiers) nay d tama ufella n taddart.
- **21.Lħara wadda** : isem + isem
- Lħara : d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «lħara» ;(sb259)|| «axxam , tanezduyt».
- Wadda : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** :«dda» ;(sb99) ||«amkan yettilin iweksar» .
- **yer yimsulya** : d leħwari wadda n taddart nay d tama wadda n taddart.
- **22.Llesqa n Dda Menşur** : isem + isem
- Lesqa : d isem ml/sf .
- N : tajerrumt, tanzeyt . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : nezra-t yakan.
- Dda : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B** : nezra-t yakan.
- Menşur: d amdan , bab n cci nay (bab-is) .
- **yer yimsulya** : d ašlať nay d ablađ ameqran yenjer yesleb (nay d aselban) arna ibed am lhiđ, yezga-d zadt n yiger "Dda Menşur" .
- 23.Imetreh ufella** : isem + isem
- Imetreh : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «tťarħa »(sb495) «iger, ayeġgad, idis yemmugen d lemđareħ».
- Ufella : tajerrumt.tanzeyt . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : nezra-t yakan.
- **yer yimsulya** : d ablađ ameqran yenjer yesleb (nay d aselban) yeqeed, yemug am umetraħ n yiđes, yezga-d deg tama ufella, acku yella win n wadda dayen .
- 24.Imetreh wadda** : isem + isem
- Imetreh : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : nezra-t yakan.
- Wadda : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : nezra-t yakan .
- **yer yimsulya** : d ablađ ameqran yenjer yesleb (ney d aselban) yeqeed , yemug am umetraħ n yiđes, yezga-d deg tama wadda, acku yella win n ufella dayen .
- 25. Lmina taqdimt** : isem + isem
- Lmina : d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «lmina» ; (sb269)«amkan iseg d-qqazen idyayen ilan ssuma (azal), am uzzal, aldun, lefħem, ...».
- Taqdimt : d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «qdim»[aqdim] (sb350) «win ney ayen n zik» .
- **yer yimsulya** : d amkan anda i yazen ablađ i wakken ad sallin lefħem, uzzal..., ġġant-id yirumeyen zik .
- 26.Lyar ubehri** : isem + isem
- Lyar : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **J.M.D** : nezra-t yakan.
- Abeħri : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B(2)** : «behri» [abeħri] ;(sb44) «1 tignewt: šşenf n wađu . 2» atťan ...».
- **yer yimsulya** : d ifri teedda deg-s targa n waman yettak-d abehri deg cetwa d aħmayan deg šşif d ašemmađ .
- 27.lyar umieruf** : isem + isem
- Lyar : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **J.M.D** : nezra-t yakan.
- Amieruf : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B(2)** : «mieruf» [i/ yimieruf]; (sb352) «šşenf n tťir aseyyad n taywa n lbaz» .
- **yer yimsulya** : d ifri anda teicin deg-s umeruf.
- 28.Lyar n warruyen** : isem + isem
- Lyar : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **J.M.D** : nezra-t yakan.
- Arruyen : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B(2)** : «rruy»(sb449)‖ «şşenf n uyer m n leyla itetten imyan ; arruy yeččur uzagur-is d tizeđyin...».
- **yer yimsulya** : d ifri d amqran d akemlan yeteici deg-s warruyen .
- 29.luđa wecrarah** : isem + isem
- Luđa : d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «luđa» [luđ/ ʈ];(sb306) ‖«amkan i iqeeeden, akal ameqqran».
- Acrarah : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «crih» [icrih] (sb90)‖ «eđs, freh, zhu, bhu».
- **yer yimsulya** : amkan yecawef deg-s it-myagaren yimeksawen tqeşşiren dinna.
- 30.Sidi eli Ueissa** : isem + isem
- Sidi : tajerrumt, arbib. Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : nezra-t yakan.
- Eli ueissa : d amdan , bab n cci nay (bab-is) .
- **yer yimsulya** : d lemquam anda tžurun, yezga-d nay yefraq yer snat n tudrin: Tunef d Uqabiw.
- 31.Taħriqt Uzeyyan** : isem + isem
- Taħriqt : d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : nezra-t yakan.
- Zeyyan : d isem n twacult (nom de famille).
- **yer yimsulya** : d iger amezyan, yetuđal yer bab-is "Zeyyan".
- 32.Taqarruyt leşlađ** : isem + isem
- Taqarruyt : d isem ut/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «qerruy» [aqarru (y)] : a/ uqerruy.(sb 359)‖«ixef n umdan (ayarsiw)».
- Leşlađ : d isem ut/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «slad» [aslađ ʈ] ; (sb 530) ‖«ablađ, azru meqqren ».
- **yer yimsulya** : d tazrut tameqrant tebedd am uqarruy n umdan tezga-d deg umkan elayen zadt-s azru d ameqran.
- 33.Taqarruyt n Dda Sliman** : isem + isem
- Taqarruyt : d isem ut/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : nezra-t yakan.
- N : tajerrumt, tanzeyt . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : nezra-t yakan.
- Dda : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : nezra-t yakan.
- Sliman: d amdan , bab n cci nay (bab-is) .
- **yer yimsulya** : d tazrut tameqrant tebedd,tezga-d deg umkan elayen deg akal n Dda Sliman.
- 34.Taqarruyt n Muħend Uleela** : isem + isem
- Taqarruyt : d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : nezra-t yakan.
- N : tajerrumt, tanzeyt . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : nezra-t yakan.
- Muħend Ulaela : d amdan , bab n cci nay (bab-is) .

- **yer yimsulya** : d tazrut tameqrant tettak tbedd tezga-d deg umkan elayen zadt wexxam n Muħend Ulaela.

35. Taqarruyt n tarikt : isem + isem

- Taqarruyt : d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «qerruy» [aqarru (y)] : a/ uqerruy.(sb 359)«ixef n umdan (ayarsiw)».
- N : tajerrumt, tanzeyt . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B** : nezra-t yakan.

- Tarikt : d isem ut/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B** : «rikt» [tarikt] (sb 378) «tabarda n wayes (aēidiw) n umnay» .

- **yer yimsulya** : d tazrut tameqrant tettak inzi yer tabarda n uēidiw tezga-d deg yiwen n wadeg imi qqaren tarikt.

36. Taqarruyt n tigert : isem + isem

- Taqarruyt : d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B** : «qerruy» [aqarru (y)] : a/ uqerruy.(sb 359)«ixef n umdan (ayarsiw)».

- N : tajerrumt, tanzeyt . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B** : nezra-t yakan.

- Tigert : d isem ut/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B** : «ger» [iger] : i/yiger . (sb 157) «ayeggad, aħriq, lmelk».

- **yer yimsulya** : d tazrut tameqrant tbedd tezga-d deg umkan elayen zat-s imi qqaren tigert.

37. Taqerruyt n weglalaz : isem + isem

- Taqerruyt : d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B** : «qerruy» [aqarru (y)] : a/ uqerruy.(sb 359)«ixef n umdan (ayarsiw)».

- N : tajerrumt, tanzeyt . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B** : «n» [na] ;(sb316)«md . rebea n texxamin; deg uxxam εammi i lliy».

- Aglallaz :d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B** : nezra-t yakan.

- **yer yimsulya** : d tazrut tameqrant tbedd tezga-d deg umkan elayen deg adeg imi qqaren aglallaz.

38. Taqarruyt taberkant : isem + isem

- Taqarruyt : d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B** : nezra-t yakan.

- Taberkant : d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **K.B** : «berkan» [aberkan] ; (sb46)« mačči d acebħan (d amellal), ney d šsenf n lexrif».

- **yer yimsulya** : d tazrut tameqrant tbedd nnul-is d aberkan

39. Targa n rriħan : isem + isem

- Targa : d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :

- **J.M.D** : nezra-t yakan.

- Rriħan : d isem ml/sf (d awal areħal , seg taerabt. Awal-a nufa-t yer :

- **yer yimsulya** : amkan deg-s teedayen waman, itemyid deg-s imyi qarren-s " rriħan", qarren-d zik imyi-ayi zgarayen i wzekka n lmeyyet .

40. Tazrut tbub lwetma-s : isem + isem

- Tazrut : d isem nt/sf. Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : nezra-t yakan.
- Ttub: amyag yeftin gher yizri nt/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «bba» [abba](sb38) || «bibb».
- lwetma:
- -s : ameqim awşil n yisem. Awal-a nufa-t yer :
- **K.B(2)** : «s» [is] (sb480) || «awşil n yisemakked tenzeyt ...».
- **yer yimsulya** : ssnat n tezra yiwet ttub tayed (mbubent), amzun d imdanen.
- 41. Taewint wemcic** : isem + isem
- Taewint : d isem nt/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «ewint» [taewint] : ta teewint. (Sb585) || «tit n waman amkan ansa i d-ffyen waman (seg lqaææa, seg ukeddar)».
- Amcic : d isem ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «mcic» [amcic] a/ umcic. (Sb 287) «ayersiwiw imrebbi yettidiren deg uxxam gar yimdanen».
- **yer yimsulya** : tagelmimt n waman tamezyant (yef wakka isemman "taewint wemcic") deg-s tessan llmal .
- 42. Tiwinin tijdidin** : isem + isem
- Tiwinin : d isem nt/sgt . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : nezra-t yakan.
- Tijdidin : d isem ut/sgt . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «jdid» [ajdid]; (sb220) || «amaynut» .
- **yer yimsulya** : amkan id-tefyen waman ,tijdidin acku llant teqdimin.
- 43. Tiqwirin Tiwinin tiqdimin** : isem + isem
- Tiwinin : d isem nt/sgt . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : nezra-t yakan.
- Tiqdimin : d isem nt/sgt . Awal-a nufa-t yer :
- **K.B** : «qdim» [aqdim] (sb350) || «win ney ayen n zik» .
- **yer yimsulya** : amkan id-tefyen waman, tiqdimin acku llant tejdin.

II .2.3. Ismawen isuddimen

- 01. Bunaəmal** : d isem ml/sf , yekkad seg taerabt d wal ařeřal .Awal-a nufa-t yer :
- yer yimsulya : d akal yetwaxdamen nař iqeymen ifellařen.
- 02. Win n Aəmer Uyaħya** : isem + isem
- Win : tajerrumt, amqim ameskan ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
 - **K.B** : «win»[win] (sb 507)« ameskan n wudem wis 3 n wasuf amalay» .
 - N : tajerrumt, tanzeyt . Awal-a nufa-t yer :
 - **K.B** : nezra-t yakan.
 - Aəmer Uyaħya: d amdan, bab n cci nař (bab-is).
 - yer yimsulya : d lmelk yetuřal yer bab-is“ Aəmer Uyaħya” .
- 03. Win Qasi** : isem + isem
- Win : tajerrumt, amqim ameskan ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
 - **K.B** : nezra-t yakan.
 - **Qasi** : d amdan, bab n cci nař (bab-is).
 - yer yimsulya : d lmelk yetuřal yer bab-is“ Qasi” .
- 04. Win n Saėid gaėrab** : isem + isem
- Win : tajerrumt, amqim ameskan ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
 - **K.B** : «win»[win] (sb 507)« ameskan n wudem wis 3 n wasuf amalay» .
 - N : tajerrumt, tanzeyt . Awal-a nufa-t yer :
 - **K.B** : nezra-t yakan.
 - **Saėid gaėrab** : d amdan , bab n cci nař (bab-is).
 - yer yimsulya : d lmelk yetuřal yer bab-is“ Saėid gaėrab” .
- 05. Win n řyir** : isem + isem
- Win : tajerrumt, amqim ameskan ml/sf . Awal-a nufa-t yer :
 - **K B** : «win»[win] (sb 507) « ameskan n wudem wis 3 n wasuf amalay» .
 - N : tajerrumt, tanzeyt . Awal-a nufa-t yer :
 - **K.B** : nezra-t yakan.
 - řyir: d amdan , bab n cci nař (bab-is).
 - yer yimsulya : d lmelk yetuřal yer bab-is“ řyir” .

Taggrayt

Taggrayt

Yer taggara n leqdic-nney i d-yewwin yef yismawen n yidgan n snat n tudrin n learc n At Yemmel (Iyil uṭwaf, Tunef), i d-yezgan deg tyiwant n Tmezrit ayir n Bgayet.

Di tezrawt-a nessawed ad negmer (201) n yismawen n yidgan. Deg taddart n iyil uṭwaf ngemr-d (113) n yismidgen, deg taddart n Tunef ngemr-d (88) n yismidgen.

Tarrayt n usemmi n yidgan deg tudrar-a yettili-d ilmend n talyiwin n trakalt ideg i d-zgan, ilmend n wayen nezmer ad-naf deg-sen, ilmend n wid i ten-ikesben, ilmend n yidgan-nniḍen.

- Deg talya nefka-d i yal isem tawsit akked umḍan. Nufa-d d akken tuget n yismawen d uddisen, syin akin d iherfiyen, ma d isuddimen drus maḍi.
- Deg unamek nefka-d i yal isem anamek-is ilmend n yisegzawalen i nesseqdec akked yimsulya.

Llan kra yismawen ur nufi ara inumak-nsen ama deg yisegzawalen ama yer yimsulya.

Llan kra n wawalen d ireṭṭalen seg tutlayin tiberaniyin.

Nesawwed yer taggara n tezrawt-a, maca anadi yef temnaḍin-a ur ikeffu ara imi d timnaḍin yesεan amezruy d amesbayur acku yal ismideg yesεa azal, yesεa tadra mačči kan akka i d-ilul, ahat tazrawt-a ad tili d tawwurt n unadi deg temnaḍin-a, d temnaḍin n tmazya s umata.

*Umuy n
yidlisen*

Umuy n yidlisen

1. Idlisen d yimagraden

- 01.ATOUI .B, 2002, « Les pratiques de normalisation toponymique en Algérie » in *Bulletin des sciences géographiques et de Télédétection n° 9*, avril 2002, édité par l'INCT, Alger.
- 02.BASSET. A, 1929, *Etudes de géographie linguistique en Kabylie*, éd. Leroux, Paris.
- 03.BAYLON.Ch & FABRE. P, 1982, *Les noms de lieux et de personnes*, éd. Nathan, Paris.
- 04.BOUAMARA. K, et all, 2005, *Ilugan n tira n tmaziyt*, éd. TALANTIKIT, Bejaïa.
- 05.CHAKER. S, 1991, *Manuel de linguistique berbère I*, éd, Bouchène, Alger.
- 06.CHERIGUEN. F, 1993, *Toponymie algérienne des lieux habités (les noms composés)*, édition Epigraphe, Alger.
- 07.CHERIGUEN.F, 2008, *Essais de sémiotique du nom propre et du texte*, Office des Publications Universitaires, Alger.
- 08.DAUZAT. A, 1944, *Les noms de lieux, origines et évolutions*, éd, Delagrave, Paris.
- 09.DAUZAT. A, 1939, *La toponymie française, buts et méthodes*, Payot, Paris.
- 10.HENRI.D, 2000, « Toponymie, Normalisation et Culture » in *Bulletion des sciences géographiques et de télédétection de l'INCT, n°5*, Alger.
- 11.NAIT-ZERRAD. K, 1995, *Grammaire du berbère contemporain. II-Syntaxe* ; éd, ENAG, Alger.

2. Isegzawalen d yimawalen

- 01.BERKAI .A, 2009, *Lexique de la linguistique (français- anglais- tamaziyt)*, éd, Achab, Tizi-Ouzou .
- 02.BOUAMARA. K, 2010, *asegzawal n teqbaylit s teqbaylit*, éd, l'Odysée, Tizi-Ouzou.
- 03.BOUAMARA. K, , 2017, *Issin wis sin, asegzawal n teqbaylit s teqbaylit*, éd, l'Odysée, Tizi-Ouzou.

- 04.DALLET. J.M, 1982, *Dictionnaire Kabyle- Français (parler des At Mengellat, Algérie)*, SELAF, Paris.
- 05.DALLET. J. M, 1985, *Dictionnaire Français – Kabyle (parler des At Mengellat, Algérie)*, SELAF, Paris.
- 06.DUBOIS. J, 1999, *Dictionnaire de linguistique et des sciences du langage*, éd, Larousse, Bordas VUEF, Paris.
- 07.MOUNIN. G, 2004, *Dictionnaire de linguistique*, éd Quadrige, Paris.

3. Tizrawin n nnig n turagt

- 01.ATOUI. B, 1996, *Toponymie et espace en Algérie*, Thèse de doctorat, Université de Provence.
- 02.TIDJET. M, 1997, *Polysémie et abstraction dans le lexique amazigh (kabyle)*, Mémoire de magister de linguistique amazigh, Université de Bejaïa.
- 03.TIDJET. M, 2013, *La Patronymie dans les dairas de Timezrit, Sidi-aich et Chemini (étude morphologique et sémantique)*, Thèse de doctorat, Université de Tizi-Ouzou.

Tijentad

1. Ammud

1.1. Ammud n taddart n yiyil uṭwaf

Uṭṭun	Ismideg	Uṭṭun	Ismideg
01	Abrid lbaylek	37	Ibhimen
02	Abucic	38	Inegrajen
03	Adebder	39	Isefsafen
04	Adekkar	40	Irezza ikeeben
05	Adrar	41	Iyil alemmas
06	Adyaḡ n Sidi Yehya	42	Iyil icekriden
07	Agemmaṭ	43	Iyil mellal
08	Aglallaz	44	Iyil n leqser
09	Aglim belil	45	Iyil n temlelt
10	Aḡabella	46	Iyil n tlegatin
11	Aḥnannuf	47	Iyil n tqaæt
12	Akal aberkan	48	Iyil uṭwaf
13	Akeddar n tmezrit	49	Iyzer
14	Amazzer	50	Iyzer ukamras
15	Annar	51	Iyzer uzeḥwal
16	Arezzu	52	Iyzer uzerqaq
17	Arezza ireqqaden	53	Iyzer wadda
18	Arezzu n Mesεud	54	Izezza
19	Ayeggad ḥamac	55	Lemæesra
20	Ayerbaz amezwaru	56	Lexmis
21	Asarag	57	Lḡerra n tsardunt
22	Asyar iæwjen	58	Lkaryar
23	Axnaq i Geelal	59	Lkuca
24	Axnaq n yemraren	60	Lmayṭa
25	Azru	61	Lmina
26	Azru lḡebs	62	Lqaε n uglim belil
27	Azru waman	63	Lyar lyula
28	Azru yeflan	64	Lyar n tzizwa
29	Aeric n budarag	65	Lyar n yizem
30	Banafu	66	Lyar uruḥu
31	Bierus	67	Luṭa n at waærab
32	Budarag	68	Luṭa ugelmim zeggayen
33	Bufullan	69	Mejju
34	Buseblan	70	Nnezla
35	Buyedyayen	71	Rreḥba
36	Buzekuṭ	72	Tabraḥt

73	Taddart	94	Taxnenjet
74	Tagelmimt	95	Tazrut i teggiren leħmel
75	Tagma	96	Tazrut n cali
76	Tagnit uɛemar	97	Tazrut n laeli yusef
77	Tajmaɛt	98	Tazrut n rreman
78	Tajnant	99	Taɛerset
79	Tajnant n uxru	100	Taɛwint n at Yeħya
80	Tala umazzer	101	Tibħirin
81	Tala yelmaten	102	Tibħirin n Salah
82	Tala yiysan	103	Tidmimt
83	Tamazirt	104	Tigert lğamaɛ
84	Tamrijt	105	Tigert lkuca
85	Tamrijt ileggan	106	Tigert tazeggayt
86	Tamrijt uberwaq	107	Timeqbart
87	Targa ulili	108	Tirezza
88	Tayrast	109	Tiyilt n taericin
89	Tayrast n tzizwa	110	Tiericin
90	Tasakelt	111	Tuccitın
91	Tasukit	112	Tterħa n Sidi Saɛid
92	Taxnaqt n Mħend waɛmer	113	Xennus
93	Taxlijt		

1.2. Ammud n taddart n tunef

Uṭṭun	Ismideg	Uṭṭun	Ismideg
01	Abrid n tliwa	45	Llesqa
02	Abrid n udrar	46	Llesqa n Dda Menşur
03	Adrar	47	Lmenci
04	Agasas	48	Imetreḥ ufella
05	Aglalaz	49	Imetreḥ wadda
06	Aḥriq	50	Lmina taqdimt
07	Aḥnannuf	51	Lyaba
08	Aḥriq n tala	52	Lyar ubeḥri
09	Aḥriq ujeyar	53	lyar umieruf
10	Aḥriq uεemruc	54	Lyar n warruyen
11	Akaryar	55	Luṭa wecraraḥ
12	Aman-nni	56	Sidi eli Uεissa
13	Annar	57	Ssdaḥ
14	Arebrab	58	Tadekkart
15	Aṭrunci	59	Taḥriqt Uzeyyan
16	Axnaq n usisnu	60	Takufit
17	Axnaq waεwin	61	Taqarruyt leşlaṭ
18	Axrib	62	Taqarruyt n Dda Sliman
19	Axxam n si	63	Taqarruyt n Muḥend Uleεla
	Muḥend Seid		Taqarruyt n tarikt
20	Axxam n uḥriq ufella	64	Taqarruyt n tigert
21	Azrew	65	Taqerruyt n weglalaz
22	Azru	66	Taqarruyt taberkant
23	Azru n Waεmer Waeli	67	Tarezzut
24	Azumba	68	Targa n rriḥan
25	Bunaεmal	69	Taxnaqt
26	Iyzer n Dda Muḥend	70	Tazrut i buben weltma-s
	ameqran	71	Taεwint wemcic
27	Iḥarqan	72	Tigert
28	Ikinen	73	Tiḥfirin
29	Irezza	74	Tiliwa
30	Irzi ufella	75	Timeqbert
31	Irzi wadda	76	Timeεessit
32	Iyzar n tala	77	Tiqinezyin
33	Ixerruben	78	Tiqwirin
34	Izebbujen	79	Tiyilt
35	La plate-forme	80	Tiewinin tijdidin
36	Lbaṭwar	81	Tiewinin tiqdimin
37	Lemqiεda	82	Tucciṭin

38	Lemqiɛda ufella	83	Ṭteṛḥa
39	Lemqiɛda wadda	84	win n Aɛmer Uyeḥya
40	Leslaṭ	85	win n Qasi
41	Lḡameɛ weskuk	86	win n Saɛid Gaɛrab
42	Lḥara ufella	87	win n Syir
43	Lḥara wadda	88	
44	Lkuca		

Agzul

Leqdic-a d win i cudden yer tayult n tesnilest asentel-is d « Tismidegt n snat n tudrin (Iyil uṭwaf, Tunef) », deg-s nexdem tasleḍt tasnalyamkant i yismawen n yidgan n tudrin-a.

Nebḍa tazrawt-a yef sin n yiḥricen:

- Aḥric n tezri: anda ad naf yettmeslay-d yef tesmidegt d tussniwin i cudden akk yur-s.
- Aḥric n tesleḍt: anda ad naf deg-s nexdem tasleḍt tasnalyamkant i wammud i d-negmer. Nebḍa-t dayen d sin n yiḥricen:
 - Tasnalya anda ad nefk talya n yismidgen iḥerfiyen, uddisen akked isuddimen yal yiwen iman-is.
 - Tasnamka n yismidgen. Anda i nexdem i yal tamnaḍt tasleḍt i yismidgen-is ad nernu inumak-nsen.

Deg wammud n leqdic-a nessaweḍ ad negmer 201 n yismidgen: 113 deg Iyil uṭwaf, 88 deg Tunef.

Awalen issura

Tismidegt, ismidgen, tasnisemt, tasnalya, tasnamka, ammud.

Iyil uṭwaf, Tunef.